

ITUA

ProAgria Etelä-Pohjanmaan jäsenasiakaslehti

3 • 2024

Merin ja Joelin tilalla on ketterä arki ▶12

Ole tarkkana alv-
muutoksen jälkeen ▶6

Mitä ensi vuonna
kylvetään? ▶8

Sosiaalisen ehdollisuuden
vaatimukset ▶20

ProAgria
Etelä-Pohjanmaa

6

Alv muuttui, kiinnitä huomiota laskutukseen

8

Mitä ensi vuonna kylvetään?

12

Viikkosuunnitelma tehosti maitotilan arkea

18

Tavoitteena hiilineutraali maatila

TÄSSÄ NUMEROSSA

- 3 Pääkirjoitus
- 4 Ajankohtaista
- 6 Ole tarkkana alv-muutoksen jälkeen
- 7 Ota aikaa investoinnin suunnitteluun
- 8 Mitä ensi vuonna kylvetään?
- 9 Tunnetko tuotantokustannuksesi
- 9 Muistilistaa tukiehdoista
- 10 Tarkastukset vauhdissa luomutiloilla
- 11 Pellon vesitalous ja alentunut satotaso
- 12 Maitotilalla otettiin työn tehokkuusloikka
- 14 Tuotosseuranta kehittää maidontuotantoa
- 15 Tietä mitä syötät karjallesi
- 16 Tehoja ja taloudellisuutta robottilypsyyn
- 17 Eläinlääkärin palsta
- 18 Hiilijalanjälkilaskelmat on nyt tehty pilottitiloille
- 19 Kolumni
- 20 Tunnista sosiaalisen ehdollisuuden vaatimukset
- 21 Kannattavuutta tuottajaorganisaatiosta?
- 22 Ajankohtaista maa- ja kotitalousnaisilta
- 23 Yhteystiedot

ProAgria
Etelä-Pohjanmaa

ITUA 3 • 2024

Itua on ProAgria Etelä-Pohjanmaan jäsenasiakaslehti.
Painos 9 000 kpl.

www.proagria.fi/ep

LEHDEN JULKAISIJA

ProAgria Etelä-Pohjanmaa,
Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki, p. 044 420 9000

PÄÄTOIMITTAJA Henri Honkala,
henri.honkala@proagria.fi

TOIMITUSSIHTEERI Miia Lenkkeri-Tamminen,
miia.lenkkeri-tamminen@proagria.fi

KANNEN KUVA Viima Visuals

ILMOITUKSET

Seppo Laitila, p. 0400 954 747,
seppo.laitila@mainosseppo.fi

ULKOASU JA TAITTO

Ilkka / Luovat palvelut

PAINO Botnia Print Oy

Laadukkaan sadon syksy

Sadonkorjuu on täydessä käynnissä ja voimme todeta, että työt etenevät hyvissä olosuhteissa ainakin tätä kirjoittaessa. Hyvät sääolosuhteet ovat mahdollistaneet laadukkaan sadon korjaamisen, ja puinnit on voitu aloittaa ajallaan. Tämä on ollut tervetullut helpotus monille viljelijöille, jotka ovat kohdanneet haasteita viime vuosien vaihtelevien sääolosuhteiden ja markkinoiden epävarmuuden keskellä.

PIDETÄÄN YHDESSÄ ESILLÄ SITÄ, MISTÄ SUOMALAINEN RUOKA TULEE JA KUINKA ERINOMAINEN VALINTA SE ON JOKAISEN OMAAN KAUPPAKORIIN.

KÄYNNISSÄ OLEVA SADONKORJUU muistuttaa meitä siitä, kuinka riippuvaisia olemme luonnonvoimista ja kuinka tärkeää on säilyttää hyvä maan kasvu-kunto, joka takaa sadontuottokyvyn haastavissakin olosuhteissa. Meidän on jatkossakin edistettävä parhaita käytäntöjä, jotka varmistavat sen, että suomalainen maatalous pysyy kilpailukykyisenä myös tulevaisuudessa.

SAMALLA KUN NAUTIMME tämän vuoden sadonkorjuun tuloksista, on hyvä muistaa, että tulevaisuuden haasteet odottavat jo meitä. Haastava hinta-kustannussuhde, ilmastonmuutos ääriolosuhteineen, muuttuvat markkinat ja teknologian kehitys tuovat mukanaan sekä riskejä että mahdollisuuksia. ProAgrian ja muiden alan toimijoiden tehtävänä on tukea viljelijöitä näiden haasteiden edessä ja tarjota työkaluja, joilla varmistetaan kestävä ja kannattava maatalous myös tulevaisuudessa.

HALUAN SANOA myös jotakin Farmarista. Kesän 2024 Farmari-maatalousnäyttely osoitti jälleen kerran, miten merkittävä rooli maataloudella on yhteiskunnassamme. Näyttely sai paljon positiivista palautetta ja oli mukava nähdä sekä kuulla niin näyttelyalueella kuin jälkikäteen ajatuksia siitä, kuinka Farmari kiinnosti niin ruoka-alan ammattilaisia kuin kuluttajia. Pidetään yhdessä esillä sitä, mistä suomalainen ruoka tulee ja kuinka erinomainen valinta se on jokaisen omaan kauppakoriin: Kiitetään viljelijöitä kovasta työstä käyttämällä vain kotimaisia, puhtaita elintarvikkeita. ♦

Hyvää syksyn jatkoa kaikille!

Henri Honkala

HENRI HONKALA
Toimitusjohtaja

OLETKO JO PROAGRIAN JÄSEN?

ProAgria Etelä-Pohjanmaan jäsenenä saat rahanarvoisia etuja. Jäsenenämme saat ensimmäisenä tietoa ajankohtaisista asioista uutiskirjeemme kautta. Voit myös vaikuttaa edustajiston vaaleissamme, ketkä käyttävät ylintä päätäntävaltaa ProAgria Etelä-Pohjanmaalla.

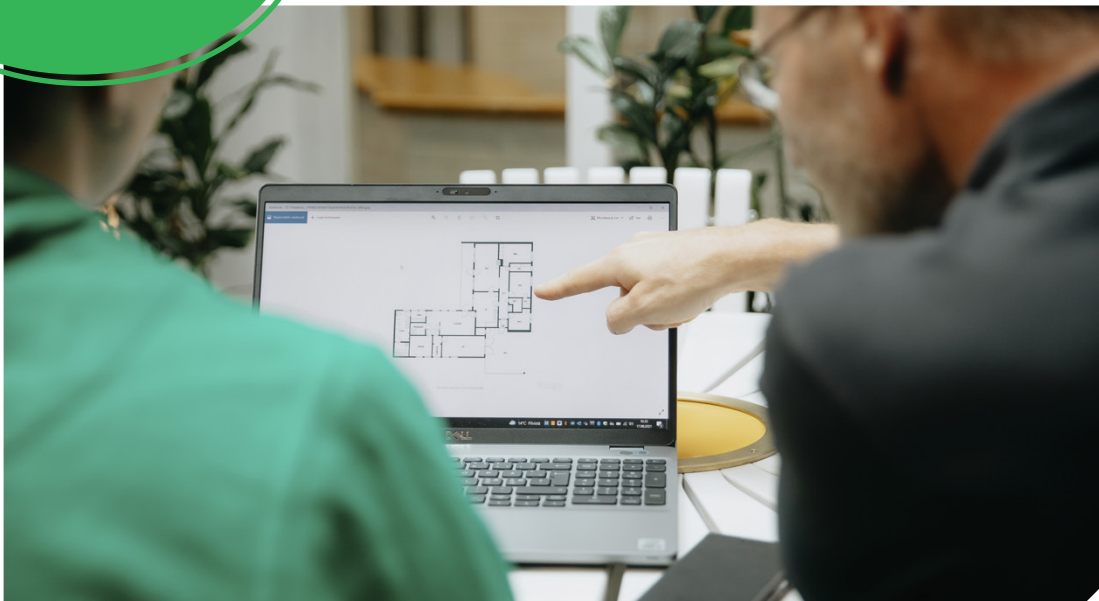
Suosituin jäsenyyppimme on yritysjäsenyys. **Yritysjäsenen etuina saat muun muassa pääsylippuja ProAgria Tapahtumien tapahtumiin, kuten KoneAgriaan ja Farmariin.** Saat myös rahanarvoisia etuja palveluistamme sekä ja yhteistyökumppaneiltamme.

Jos kiinnostuit jäsenyydestä, ota yhteyttä anna.stenudd-turja@proagria.fi tai ota asia puheeksi oman asiantuntijasi kanssa.

KIINNOSTAAKO PROAGRIA TYÖNANTAJANA?

Kiinnostaako sinua ura ProAgriassa? ProAgria on vakava- ja arvostettu työnantaja. Työntekijämme arvostavat ProAgriassa joustavaa työtettä ja yhteen hiileen puhaltavaa työyhteisöä. Aina silloin tällöin etsimme riveihimme uusia osaajia. Jos työura meillä kiinnostaa, jätä avoin hakemus ja liity osaajayhteisöömme.

► proagria.fi/rekry

HARKITSETKO OSTOA?

Kiinteistönvälityksen myyntikohteet pellostä pirtteihin

► [maaseutukiinteistöt.fi](https://maaseutukiinteistot.fi)

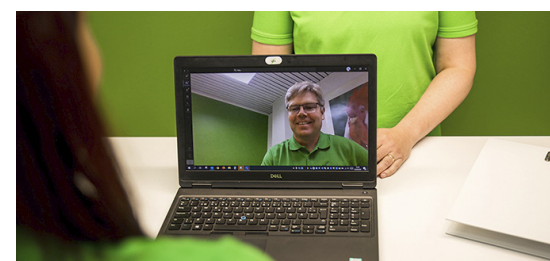
TAVATAANKO MAATALOUS- KONEMESSUILLA HELSINGISSÄ

Tuletervehtimään meitä
ProAgrian osastolle!

► maatalouskone.messu-keskus.com

17.-19.10.2024 HELSINGIN MESSUKESKUS

VALTAKUNNALLINEN ASIAKASPALVELUMME

Oletko jutellut kanssamme chatissa?
Palvelemme myös nettisivujemme
chatissa asiakkaitamme osoitteessa

► proagria.fi

Lammastila, hyödynnä Neuvo- rahoitus

Lammastila, hyödynnä strategiapohdintoihin ja laskelmiin laajaa ProAgrian asiantuntijajoukkoa sekä Neuvo 2030-avustusta.

Mittareita oman tilan kehittämiseen ja lammastuotannon tehostamiseen löydät NettiKatra-ohjelmasta. Esimerkiksi päivä- ja nettopäiväkasvut, lihakkuusluokitukset ja kasvuajat kertovat mm. katraasi tasosta, ruokinnan ja rehustuksen onnistumisista eli karitsan kasvatuksen kannattavuudesta. Omaa lammassiantuntijaa kannattaa hyödyntää NettiKatraan toimintoihin perehdyttäessä.

Kysy lisää sini.sillanpaa@proagria.fi

Sosiaalinen ehdollisuus ja sen huomioiminen työnantajana

Sosiaalinen ehdollisuus tarkoittaa tiivistysti sitä, että työntekijöiden työturvallisuuden ja työsopimusten laiminlyöminen voi johtaa tukimenetyksiin. Ehdollisuus tarkoittaa perusvaatimuksia, joiden noudattaminen on viljelijätukien ehtona. Vuonna 2025 ehdollisuuteen tulee mukaan myös ns. sosiaalinen ehdollisuus. Sosiaalinen ehdollisuus sisältää vaatimuksia, jotka koskevat tuensaajien työntekijöiden työsuojelua ja työehtoja, noudattamista valvoo Aluehallintovirasto (AVI).

VAATIMUKSET TYÖNANTAJALLE:

1. Työolosuhteiden parantaminen: Työnantajien tulee aktiivisesti parantaa työolosuhteita ja toimia työehtosopimuksen sekä työsopimuslain mukaisesti.

2. Säännöllinen arviointi: Työnantajien on säännöllisesti arvioitava työympäristön turvallisuutta ja tehtävä tarvittavia parannuksia. Tämä arviointi voidaan tehdä esimerkiksi työhyvinvointikyselyjen avulla.

AVI valvoo sosiaalisen ehdollisuuden noudattamista tarkastusten ja työntekijöiden ilmoitusten perusteella. Työnantajien on oltava valmiita osoittamaan, että he noudattavat säädöksiä ja tekevät tarvittavat toimenpiteet työilmapiirin parantamiseksi. Sosiaalisen ehdollisuuden noudattamatta jättäminen vaikuttaa ruokavirastolta saataviin maataloustukiin. ♦

Lue lisää sivulta 20.

PROAGRIA ETELÄ-POHJANMAA

Kiinteistönvälitys etsii tarvittaessa uudet yrittäjät

Joskus käy niin, että voimakkaastikin kehitetylle tilalle ei löydy jatkajaa tai toiminnasta joudutaan luopumaan vaikkapa sairauden, avioeron tai taloudellisten vaikeuksien johdosta.

Ratkaisu on usein se, että myydään pellot ja metsät erikseen, koska näin saadaan korkein hinta maaomaisuudelle. Ongelmaksi voi tämän jälkeen muodostua tilan talouskeskuksen kohtalo. Rakennuskanta saattaa olla huomattava ja sen ylläpito kallista ja hyödyntäminen jossain muussa käytössä voi olla vaikeaa.

Pahimmillaan on vuosien päästä ränsistyneet hallit pihassa ja rakennusten arvo kääntyy negatiiviseksi, koska kukaan ei halua valtavaa määrää huonokuntoisia neliöitä ja kuu-tioita rasitteekseen.

TILAN MYYNTI KOKONAISUUTENA

Vaihtoehtona voisi olla koko toimivan tilan myynti kokonaisuutena. Silloin toki pellot luultavasti menevät vähän halvemmalla, mutta vastaavasti talouskeskukselle saadaan parempi hinta, koska tuotantorakennuksille tulee arvo toimivan yritystoiminnan mukaan.

Monelle yrittäjälle on myös merkitystä sillä, että oma elämäntyö jatkaa elämäänsä uuden yrittäjän toimesta.

Tähän asti toimivien maatilayritysten kaupat vieraiden välillä ovat olleet varsin harvinaisia, mutta oletettavaa on, että ne tulevat lisääntymään. Merkittävä syy tähän on, että pienehköt tuotantorakennukset eivät ole muodostuneet ongelmaksi, ne on pystytty käytön loputtuakin pitämään kunnossa kohtuullisilla kuluilla ja töillä. Tu-

levaisuudessa ilman perheen sisäistä jatkajaa tulee olemaan yhä enemmän sellaisiakin tiloja, joilla rakennuskanta on todella iso.

HAASTEET

Toimivan maatilain kaupassa on omat haasteensa. Usein ostajilla ei ole merkittävää omarahoitusta olemassa, jolloin vaikeuksia voi olla rahoituksen saamisessa ja yleensäkin toimivan taloudellisen yhtälön aikaansaannis-

sa. Joskus ostaja voi olla jo ennestään samaa tuotantoa harjoittava lähistön maatali, jolloin taloudellista selkän-ojaa ja vakuuksia voi löytyä jo huomattavasti enemmän. ♦

Maaseutukiinteistöt.fi

Lukuvinkki!

Kun tavoitteena on talousviisas maatilayritys

Oletko pohtinut, minkälainen on talousviisas maatilayritys? Talousviisas maatilayritys on hyvin johdettu kokonaisuus. Se ottaa talouden lisäksi huomioon yrittäjien ja henkilöstön hyvinvoinnin ja osaamisen kehittämisen. Sillä on toimintaansa tukeva johtamisjärjestelmä, strategia ja pitkän aikavälin suunnitelma, jotka on purettu lyhyemmän ajan tavoitteiksi mittareineen ja ne on jalkautettu henkilöstölle.

Yrityksestä kertyviä tuloksia seurataan ja analysoidaan säännöllisesti ja niiden perusteella tehdään tarpeellisia muutoksia. Yrityksen kehittämisessä hyödynnetään henkilöstön, yhteistyökumppaneiden ja asiantuntijoiden näkemyksiä.

Jos nämä teemat kiinnostavat, suosittelemme ottamaan lukuun Talousviisas maatilayritys-kirjan. Voit hankkia sen osoitteesta: proagriaverkkokauppa.fi

Podcastit

Laita luureihin asiaa lakeudelta

Lakeuden laidalta -podcast on tuotettu maatalousyritysten jatkuvuuden turvaamiseksi. Podcastista saat tietoa siitä, miten varautumalla ja ennakoimalla välttyt putoamasta yrittäjyyden sudenkuoppiin. Käsitelyssämme ovat talouden eri osa-alueet, elämän käännekohtiin liittyvät juridiset asiakirjat sekä henkisten voimavarojen riittävyys.

Podcast-sarja osoitteessa: proagri.fi/ajankohtaista/lakeuden-laidalta

Mitä meillä tapahtuu?

Tapahtumakalenterimme on syksyn tullen taas täydessä vauhdissa. Poimimme syksyn tarjonnasta pienen otoksen. Tervetuloa mukaan innostumaan, oppimaan uutta ja verkostoitumaan!

TAPAHTUMAKALENTERI

- 18.9. **Viljelijäilta Isokyrö:** Kannattavuutta tuottajaorganisaatiosta
- 19.9. **Viljelijäilta Kauhava:** Kannattavuutta tuottajaorganisaatiosta
- 19.9. **Kestävää ja omaperäistä kasvintuotantoa Peltolan tilalla**
- 24.9. **Viljelijäilta Kauhajoki:** Kannattavuutta tuottajaorganisaatiosta
- 25.9. **Viljelijäilta Alajärvi:** Kannattavuutta tuottajaorganisaatiosta
- 26.9. **Vahvat Vasikat alusta alkaen:** Menestyksekkäs Juotto ja Ruokinta -webinaari
- 26.9. **Viljelijäilta Tuuri:** Kannattavuutta tuottajaorganisaatiosta
- 1.10. **Viljelijäilta Ilmajoki:** Kannattavuutta tuottajaorganisaatiosta
- 9.10. **Hyvinvointia sadonkorjuun jälkeen**
- 20.10. **Maisemakävely, Jyllinkoski, Kurikka**
- 30.-31.10. **Maitoalan huippuseminaari**
- 20.11. **Tilavierailupäivä Jalasjärvellä:** Taloudellisesti toimiva vasikoiden kasvatusta, hoitoa ja ruokinta

Osa tapahtumakalenterin tapahtumista on maksuttomia. Voit ilmoittautua tapahtumaan osoitteesta proagri.fi/ep/tapahtumat

Alv-muutos haastaa sekä laskuttajaa että laskun vastaanottajaa. Merkitystä on sillä, milloin palvelu on tuotettu.

Ole tarkkana alv-muutoksen jälkeen

Arvonlisäveron yleinen verokanta 24 % on muuttunut ja uusi alv-kanta on 25,5 %. Muutos koskee siis vain ennen verokannalla 24 laskutettavia tuotteita ja palveluita.

VALPPAUTTA LASKUTUKSEEN

Ole nyt tarkkana alv-kannan kanssa laskuilla. Kun yrittäjä laskuttaa palvelua tai tuotetta, käytettävän alv-kannan ratkaisee tuotteen toimitusajankohta tai palvelun tekemisajankohta. Ennakkomaksuissa alv-kanta on se, kumman verokannan aikana kyseinen maksu on maksettu, eli milloin raha on myyjän tilillä käytettävissä. Osamaksukaupoissa käytetään sitä alv-kantaa, jonka aikana tavara on luovutettu.

OHJELMA MUUTTAA

Jos käytät laskutusohjelmaa laskujen tekoon, alv-kannan muutokset tulevat päivityksenä suoraan ohjelmaan. Pehdy käyttämäsi ohjelman päivitys-

käytäntöön ja ohjeistukseen. Jos teet laskuja käsin tai esimerkiksi excelillä, sinun täytyy muistaa itse tehdä tarvittavat laskujen merkintämuutokset. Jos teet itse myös kirjanpitoa, täytyy alv-muutos muistaa huomioida tositteita kirjanpitoon kirjatessa. Oma-aloitteisten verojen ilmoituslomakkeelle ei tule muutoksia, vaan 24 % myynnit sekä 25,5 % myynnit kirjataan samaan kohtaan.

OLE TARKKA ASIAKKAANA

Myös ostajan roolissa yrittäjän on hyvä olla tietoinen ja tarkkana muuttuvasta alv-kannasta. Jos huomaat ostolaskun tulleen väärällä alv-kannalla, on asia syytä pyytää heti korjaamaan ennen

maksusuorituksia.

Poikkeuksia ja erikoisia tilanteita mahtuu myös alv-muutokseen, näistä kannattaa olla yhteydessä omaan kirjanpitäjään tai verohallintoon. On helpompi tehdä ja saada laskuista maksu heti oikeilla summilla, kuin alkaa jälkikäteen korjailemaan laskuja ja/tai palauttelemaan euroja. ♦

SANNA TAKALA
Taloushallinnon
asiantuntija

Esimerkkejä laskutuksesta

ESIMERKKI 1

Apulannat saapuvat tilalle 30.8. Lasku tilalle lähtee myyjältä 2.9, eräpäivä ja maksupäivä on 14.9. Alv-kanta laskulla on tuotteen toimitusajankohdan mukaan 24 %.

ESIMERKKI 2

Viljelijä ostaa 30.8. tilalle rehuleikkurin osamaksulla kolmessa erässä, yhteensä 1500 €. Hän maksaa noutopäivänä 30.8. myyjälle 500€, seuraavat erät 30.9 ja 30.10. Myyjä laskuttaa rehuleikkurin kaikki osamaksuerät verokannalla 24 % toimitusajankohdan mukaan.

ESIMERKKI 3

Tila sopii traktorin myynnistä toiselle tilalle 28.8. Lasku traktorista tehdään tuolloin sopimuspäivänä, eräpäivä 6.9. Traktori kuitenkin toimitetaan tilalta toiselle vasta 3.9. Alv laskulla 25,5 % tuotteen toimitusajankohdan mukaan.

ESIMERKKI 4

Tila on urakoinut toiselle tilalle rehunteossa 1.7. Laskun urakoinnista hän tekee 30.11. Myyjä tekee laskun verokannalla 24 % toimitusajankohdan mukaan.

Ota aikaa investoinnin suunnitteluun

Maatalouden muuttuva toimintaympäristö ja rakennekehitys vaativat investointien tekemistä maatalousyrityksissä. Jokaisella maatalousyrityksellä pitäisi olla strategia ja visio, joiden avulla maatalousyritystä ja sen toimintaa kehitetään. Investointien on tarkoitus tukea strategian ja vision toteutumista. Lisäksi investoinnin pitäisi parantaa maatalousyrityksen kannattavuutta ja lisätä liikevaihtoa.

Kokoluokasta riippumatta investoinnit täytyy suunnitella. Kokonaisuudessaan investoinnin suunnitteluun ja toteuttamiseen kuluu aikaa kahdesta kolmeen vuoteen.

AVOINTA KESKUSTELUA

Isojen investointien, kuten tuotantorakennusten, suunnittelu tulisi aloittaa käymällä avointa keskustelua muiden maatalousyrityksen osakkaiden ja mahdollisten jatkajien kanssa investointihalukkuudesta. Keskustelussa tulisi käydä läpi, mihin ollaan valmiita sitoutumaan ja mitä investoinnin toteuttaminen tarkoittaa. Samalla on hyvä päivittää strategia ja visio vastaamaan tulevaisuuden suunnitelmia.

Keskinäisen keskustelun tueksi on mahdollista pyytää apua asiantuntijoilta. Kun strategia on päivitetty ja keskustelut käyty, voidaan siirtyä suunnittelu- ja selvittelyvaiheeseen.

JUTUTA SIDOSRYHMIÄ

Investointisuunnittelun alkuvaiheessa olisi hyvä ottaa yhteyttä pankkiin sekä meijeriin tai teurastamoon ja selvittää heidän suhtautumistaan investointiin. Jos suunnitteilla on uuden tuotantorakennuksen rakentaminen tai vanhan laajentaminen, myös ympäristöviranomaiselle kannattaa olla jo tässä vaiheessa yhteydessä ja selvittää onko ympäristöluvan saaminen mahdollista.

Seuraavaksi olisi hyvä aloittaa taloussuunnittelu ja haarukoida investoinnille karkea kustannusarvio. Näiden avulla on mahdollista tehdä päätös investoinnin toteuttamisesta.

SUUNNITTELUVAIHE ALKAA

Selvittelyiden jälkeen onkin vuorossa suunnitteluvaihe, jossa investointista tehdään piirustukset ja tarkemmat kustannusarviot. Tämän jälkeen maksuvalmiuslaskelma voidaan päivittää, minkä jälkeen pankkien kilpailutus ja lainaneuvottelut on mahdollista aloittaa. Jos kyseessä on uuden tuotanto-

rakennuksen tekeminen, pitäisi tässä vaiheessa pohtia myös tuotannon kasvattaminen ja mahdollinen peltopinta-alan lisääminen vastaamaan investoinnin jälkeistä aikaa. Myös työvoiman riittävyttä ja yhteistyökuvioita olisi hyvä pohtia tässä vaiheessa.

Rakennuspaikan valinta ja sen infran suunnittelu on olennainen osa suunnitteluvaihetta. Rakennuspaikkaa valitessa on tärkeää pohtia myös tulevaisuuden laajennusmahdollisuuksia, jotta tontin koko ja sijainti eivät ole rajoittavia tekijöitä. Suunnitteluvaiheessa kannattaa myös pohtia erilaisia energiaratkaisuja.

TUTUSTU RATKAISUIHIN

Onnistunutta suunnitteluvaihetta tukee tutustuminen erilaisiin tilakokonaisuuksiin ja rakennusratkaisuihin. Tilavierailuille kannattaakin lähteä avoimin mielin ja rullamitan kanssa.

Valokuvat ja muistiinpanot mitaustuloksista auttavat hahmottamaan kokonaisuutta ja toiminnallisuutta. Myös erilaisiin toiminnallisuuteen vaikuttaviin ratkaisuihin kannattaa suhtautua avoimesti. Parhaimmillaan tapauksessa tilavierailut auttavat tekemään päätöksiä esimerkiksi ruokinta-, kuivitus- ja rakenneratkaisujen suhteen. Myös eri sidosryhmien järjestämiin koulutuksiin ja tilaisuuksiin kannattaa osallistua.

LUPIEN HAKEMINEN

Suunnitteluvaiheen aikana investoinnista on tehty piirustukset, joten seuraavaksi vuorossa on rakennus- ja ympäristölupien hakeminen. Investointitukihakemus voidaan jättää hyvissä ajoin, kunhan liiketoimintasuunnitelma, kustannusarvio, rakennus- ja ympäristölupa sekä pankin luottolupa ovat olemassa. Kun luvat on haettu ja investointitukihakemus jätetty, on vuorossa rakentamisen kilpailuttaminen ja urakoitsijoiden valinta.

Rakentaminen on mahdollista aloittaa, kun luvat ovat kunnossa ja investointitukipäätös saatu. Rakentamisvaiheen jälkeen on tärkeää, että voimavaroja on vielä jäljellä käyttöönottoa ja tuotannon ylösajoa varten. ♦

MIRVA PIETILÄ
Talousasiantuntija

**Maanrakennuspalveluita
Ilmajoella jo
vuodesta 1994**

**KONEURAKOINTI
TARMO
MÄKELÄ**

Pyydä tarjous
Puh. 0500 867 814
koneurakointi.tarmomakela@gmail.com

**Vähennä tilan lannoitekustannus
KUMINALLA & KORIANTERILLA
viljelykierrossa**

carawayfinland.fi

**KIINNOSTAAKO
SOPIMUSVILJELY?
Soita 06 224 3660**

**Caraway
Finland**

Hinaus ja Tuuppaus®
0400 363 633

YouTube

www.hinausjatuuppaus.fi

REDGO Kaikkialla Suomessa 0100 2400
(1,98€/min + pvmm/mpm)

**KATTO- JA SEINÄPELLIT
oheistuotteineen**

suoraan asiakkaille edullisesti ja nopeasti.

Taipaleen Teräs Oy

**Linjalantie 4, 43700 Kyyjärvi
P. 040 823 5938, 0400 661 379**

Markkinahaaste iskee toden teolla

Mitä ensi vuonna kylvetään?

Tätä kirjoittaessani puinnit ovat olleet jo tovin hyvässä vauhdissa. Osassa maakuntaa sadosta on tulossa hyvä, mutta esimerkiksi hehtolitrapainot ovat jääneet alhaisiksi monin paikoin. Kaura jälleen näyttää kyntensä ja voi tuoda hyvän sadon, mutta samalla tämä on huomattu kauran hinnan laskuna.

Ylipäätään viljan puintien edessä viljan hinnat ovat lähteneet selkeään laskuun. Korkeimmat noteeraukset ovat 170 eurossa. Hintakiinnityksiä tehneille hinta on tiedossa ja ovat päivän noteerauksia selkeästi korkeammalla tasolla. Samalla sadolle on löytynyt paikka, joten jos satoa myy nyt villillä markkinalla, voi kippausaikoja joutua odottamaan pitkään. Tämä tuo erityisen haasteen niille viljelijöille, joilla viljan varastotilaa ei ole.

EI ENNÄTYSSATOJA

Luken ensimmäinen satoennuste ei lupaa ennätys-satoa, mutta kaura tulee ohittamaan ohran viljellympänä viljana tänä vuonna. Jo edelliseltä vuodelta varastoissa on paljon kau-

raa ja oli jo kevättälvella viitteitä, että kylvöala tulee kasvamaan entisestään lisäten kauran varastoja suuresti. Kieltämättä monesta suunnasta kauran viljelyä on hypetetty sellaisena viljana, jota kannattaa kylvää, mutta entä ensi vuonna?

Tilat, joilla ei ole sopimusta kauralle, tulevat olemaan ongelmassa. Sama tilanne on myös muilla viljoilla, joten viljelysuunnitelmaa ensi vuodelle mietittäessä ota huomioon vahvat varastot erityisesti kauran osalta. Esimerkiksi Vilja-alan yhteistyöryhmän (VYR) sivuilta on luettavissa viljatasetietoja, joita kannattaa lukea tarkasti tulevaa vuotta mietittäessä. Esimerkiksi viljan varastotiedoista saa sieltä hyvän kuvan. Jos vientiä ei saada vetämään, kaura jää varastoihin vielä pitkäksi aikaa.

SOPIMUSMALLIT MYNNISSÄ

Puintien ollessa käynnissä, sopimusmallit ovat myynnissä. Viljan suuret varastot (jos puinnit saadaan kunnialla tehtyä) ja viljan hintojen selkeä lasku ovat tekijöitä, jotka tulee ottaa jo nyt huomioon ensi satokautta mietittäessä.

Ensi vuoden viljelysuunnittelua kannattaa miettiä markkinanäkökulmasta yhä enemmän. Lisäksi vähemmän tuottavien lohkojen kohdalla kannattaa miettiä, onko viljan viljely kannattavaa. Olisiko tällaiselle lohkolle parempi tehdä perusparannuksia vai siirtää korkean tuen omaavalle tukimuodolle ja panostaa hyvien lohkojen viljelyyn? Mielestäni kyllä. Nyt kannattaa meidän kanssa pohtia, miten pelon käyttöä kannattaa suunnitella. Tappiolla viljaa ei vuodesta toiseen kannata tuottaa vaan oikeasti laskea, mistä parhaan tuoton saisi pellolle. Tässä auttaa katelaskelmat. Se tuo hyvää selkärankaa päätöksille viljelyä suunniteltaessa. ♦

**VILJELYSUUNNITELMAA
ENSI VUODELLE
MIETITTÄESSÄ OTA
HUOMIOON VAHVAT
VARASTOT ERITYISESTI
KAURAN OSALTA.**

**JUHA-MATTI
TOPPARI**

Liiketoimintapäällikkö

Tunnetko tuotanto- kustannuksesi?

Kasvintuotannossa tuotantokustannuksiin voidaan vaikuttaa monella tavoin. Esimerkiksi lannoitekaupassa hyvällä etukäteissuunnittelulla voit vaikuttaa kustannuksiin. Hankitaanko vuosittain samaa lannoitelaatua vai tehdäänkö viljelysuunnitelma ja ravinnetaselaskelmia? Näin voidaan välttyä hankkimasta ravinteita, joita pellossa jo mahdollisesti on kasvin käytettävissä ja pystytään laskemaan hankittavat lannoitteet ravinnetarpeiden mukaan.

JAKSOTUS AVUKSI

Myös hankintoja jaksottamalla voidaan vaikuttaa kustannuksiin suuntaan tai toiseen. Nykyisessä arvaamattomassa markkinatilanteessa niin tuotantopalanostin hinnat saattavat muuttua äkillisesti.

Jaksottamalla hankintoja voidaan vaikuttaa keskihintaan. Voidaan myös tilanteen mukaan ostaa tuotantopalanoksia varastoon yli tarpeen tuleville satokausille, mikäli hinta tilakohtaisesti tuntuu sopivalta. Tässä kohtaa tärkeäksi seikaksi muodostuvat myös sadon hintakiinnitykset.

Edullisessa markkinatilanteessa rahoituksellakin hankittavat ylimääräiset tuotantopalanokset voivat osoittautua toimivaksi ratkaisuksi, rahoituksen korot ja kulut saattavat tulla edullisemmaksi kuin mahdollinen tuotantopalanosten hintojen nousu.

TUNNE KIINTEÄT KULUT

Muuttuvien kustannusten lisäksi on tärkeää tuntea tilakohtaiset kiinteät kustannukset, joiden osuus on helposti yli puolet kaikista kustannuksista.

Kiinteiden kustannusten vaikutus katetuottoon on huomattava. Tilakohtaiset kone- ja rakennuskustannukset vaihtelevat suuresti riippuen sidotun pääoman määrästä sekä jäännösarvoista, jotka vaikuttavat laskennallisiin korkovaatimuksiin ja poistoihin. Myös koneiden ja rakennusten kunnossapito ym. kulut luetaan kiinteisiin kustannuksiin.

Pellon kuluina otetaan huomioon

**VIIME VUOSINA
VILJELYSOPIMUKSET
JA HINTAKIINNITYKSET
OVAT HERÄTTÄNEET
KESKUSTELUA.**

oman pellon korko sekä ojituksen poisto, korko ja kunnossapitokulut. Vuokrapeltojen osalta maksetut vuokrat. Kaikilla laskennallisilla kuluilla ei kuitenkaan ole suoraan vaikutusta tilan maksuvalmiuteen. Ei tule myöskään unohtaa työkustannusta ja oman työn palkkavaatimusta.

TILAN TULOVIRTA

Vähintään yhtä tärkeää on tuntea tilan tulovirta. Viime vuosina viljelysopimukset ja hintakiinnitykset ovat herättäneet keskustelua. Erityisesti viljelysopimuksiin kannustetaan, jolloin tuotettavalle sadolle on varma menekki.

Sadon hintakiinnitykset ovat hyvä tapa tasata markkinariskiä. Voidaan kiinnittää vain osa sadosta tai voidaan tehdä hintakiinnityksiä pitkin vuotta markkinatilanteen mukaan ja vaikuttaa näin saatavaan keskihintaan. Kuitenkin esimerkiksi lannoite- ja siemenkustannukset ovat usein tiedossa jo hyvissä ajoin, jolloin on vertailupohja olemassa hintakiinnityksille. Nyt esimerkiksi maailman parantuneet satonäkymät painavat viljan hintoja Suomessakin ja hinnat ovat jopa 30-40€/tn alempana kun esimerkiksi vuodenvaihteessa tarjolla olleet hintakiinnitykset. Toki tilanne voisi olla toisinkin päin, kyse on riskin tasaamisesta. Sama pätee tuotantopalanostuskauppaan.

Tuotantokustannuslaskelmat ovat saatavissa Neuvo-palveluna ProAgrian asiantuntijoiden kautta. ♦

JUSSI ALA-SAARI
Kasvintuotannon
asiantuntija

Syksyn muistilistaa tukiehdoista

Viljelijälle talven lähestyminen merkitsee myös tukiehtojen täyttämisen aikaa. Keräsimme alle muutaman huomion ehtojen täyttymisestä.

1 KASVIPEITTEISYYSVAATIMUS

Jotta tukieurot saadaan täysimääräisinä, 33 % kasvipeitteisyysvaatimus pellon ja pysyvien kasvien alasta tulee täyttyä. Huomioithan, että pysyväksi nurmeksi liivaantuneet lohkot eivät täytä tätä vaatimusta, vaikka ne kasvipeitteisiksi jäisivätkin.

Jos täytät kasvipeitteisyysvaatimusta syyskylvöisillä kasveilla, ja jos tänäkin vuonna tulee mahdollisuus siihen, että syyskasvustoista otetulla marraskuisella kuvalla voit vastata mahdolliseen kevään selvityspyyntöön, niin suosittelen ottamaan selkeät ja edustavat kuvat kaikista syyskylvöistä Vipu-mobiiliin. Talvi voi olla kasveille ankara ja on ahdistavaa vastata kevään selvityspyyntöihin kuvilla, joista ei näy kuin erm Hht tai muu maalaji.

2 MUOKKAA TUKIHAKEMUSTA

Muistathan myös, että tukihakemusta voi vielä muokata, jos luet tätä ennen 2.10.2024. Vipu-palvelussa voit tarkastaa, että ekojärjestelmän kasvipeitteisyys, kiertotalouden edistäminen sekä mahdolliset valumavesien hallintatoimenpiteet on varmasti rastitettu. Muutoksia ei tokikaan voi tehdä, jos hämmäntävän hyvä arpaonni on käynyt ja tilasi on osunut kokotilavalvontaan.

3 PYSYVÄT NURMET JA KASVIPEITTEISYYS

Muistutan pysyvistä nurmista ja ekojärjestelmän kasvipeitteisyydestä. Kun ilmoitat pysyvien nurmien lohkoja kasvipeitteiseksi, varmista, että ne todella säilyvät kasvipeitteisinä vaadittuun ajankohtaan asti. Jos joudut perumaan edes pienen osan ilmoitetusta pysyvän nurmen alasta, joudut perumaan tuen kaikilta pysyvän nurmen lohkoilta, vaikka niissä ei olisi mitään huomautettavaa. Tämä voi tulla kalliiksi tiloilla, joissa pysyvän nurmen osuus on merkittävä. ♦

NIKO LUIKKA
Liiketoimintapäällikkö

Tarkastukset vauhdissa luomutiloilla

Luomutiloilla varaudutaan parhaillaan tarkastuksiin. Osalla tiloista vuosittainen tuotantotarkastus on jo takana, kun taas osa vielä odottelee tarkastajan soittoa. Vaikka alkusyksy onkin luomutarkastusten ruuhka-aikaa, tarkastuksia tehdään tiloille ympäri vuoden.

Luomutarkastusta varten kannattaa valmistautua vuoden mittaan ottamalla talteen tarkastuksella näytettävät asiakirjat heti ostojen, myyntien tai muiden tapahtumien yhteydessä. Uusittavat luvat tai asiakirjat, kuten tavanomaisen lannan laajaperäisyys-selvitys (voimassa 5 vuotta), on hyvä tarkastaa ja tarvittaessa päivittää.

Luomuasiantuntijoiden apua voi hyödyntää läpi vuoden esimerkiksi lohkokorttien, viljelysuunnitelmien tai varastokirjanpidon teossa. Selkeästi tehdyt dokumentit nopeuttavat luomutarkastusta, ja siten viljelijä säästää tuntiperusteisessa tarkastusmaksussa.

MUUTOKSIA TÄYDENNYSREHUSTUKSEEN

Luomueläintilojen ja erityisesti luomumaitotilojen täydennysrehustukseen tuli muutoksia viime vuoden loppupuolella. Luomussa sallittujen tavanomaisten rehu- ja lisäaineiden listaa päivitettiin. Tämän myötä poistui käytäntö, jossa luomutarkastuksella katsottiin läpi eläinlääkärin tekemää listaa tilalla käytettävistä täydennysrehuista.

Muutoksen myötä vain luomuehdoissa hyväksytyt rehu- ja lisäaineita sisältäviä täydennysrehuja voi antaa luomueläimille ehtojen rajaamaan käyttötarkoitukseen ja -kohteeseen. Esimerkiksi monet käytössä olleet kalsiumvalmisteet sisältävät kalsiumpropionaattia, joka ei ole sallittujen aineiden listalla.

SIIRTYMÄAIKA PÄÄTTY

Siipikarjapuolella osa uuden luomusetuksen tuomien muutosten siirty-

mäajoista on päättymässä 1.1.2025. Luomukanaloissa muuttuu ulosmenoluukkujen yhteenlasketun leveyden vaatimus. Mikäli kanalassa on tarvetta muutoksille, kanakohtaisesti vaatimuksen voi täyttää tekemällä lisää luukkuja, rakentamalla katoksia tai pienentämällä eläinmäärää.

Tarkemmat ehdot löytyvät Ruokaviraston verkkosivuilta luomun eläintuotannon ehdoista. Luukkumäärien laskentaan voi pyytää apua neuvojalta.

L Aidunkaudesta

Laidunkausi alkaa olla loppuvaiheessa. Etelä-Pohjanmaalla luomueläimet voivat laiduntaa noin kaksi viikkoa lyhyemmän ajan kuin eteläisessä Suomessa, jossa luomun vähimmäisvaatimus laidunkauden pituudelle on neljä kuukautta.

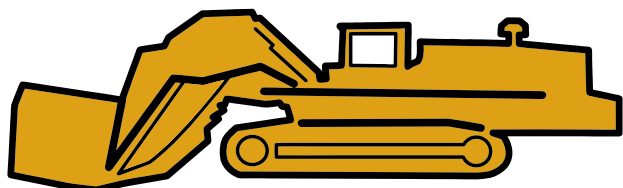
Mikäli nauta-, lammas- tai vuohitilalla on käytössä pidennetty laidunkausi, myös Etelä-Pohjanmaalla laidunkauden vähimmäispituus on luomussa neljä kuukautta. ♦

INKERI RÄISÄNEN

Kotieläintuotannon asiantuntija

**Salaojitusta
suunnittelusta toteutukseen**

Yli-Kivistö Oy, Jalasjärvi

Arto 0400 666 152 | Antti 0500 666 152 (suunnitelmat)

**KONEURAKOINTI
Juha Mäensivu Oy**

- Pala- ja kuiviketurve
- Hiekkapuhallus ja maalaus
- Metallityöt
- Polttopuita
- Maanajotyöt
- Kaivinkonetyöt

Ratatie 6, Kauhajoki as
RAUTAMYynti (Kurikantie 144, Kauhajoki)
Puh. 040 758 8233 (varmistu paikallaolomme)

Pellon vesitalous ja alentunut satotaso

Pellon heikentynyt vesitalous on usein merkittävin syy alentuneeseen satotasoon. Pellolla on liikaa vettä keväällä tai runsaiden sateiden jälkeen. Kasvi voi myös kärsiä vedenpuutteesta, jos kasvin juuristo ei pääse riittävän syvälle. Märkydestä kärsivälle pellolle voi päätyä lohkon ulkopuolisia vesiä. Hyväkään salaojitus ei riitä kuivattamaan peltoa keväällä, jos metsästä pääsee sulamisvedet pellolle. Salaojitus voi olla toimiva, mutta pelto märkä, jos pellostä löytyy tiivistyneitä vettä läpäisemättömiä kerroksia.

Vettä läpäisemättömiä kerroksia peltomaahan aiheuttavat pellon tiivistyminen sekä maan heikentynyt mururakenne. Heikentyneen mururakenteen voi todeta pellon liettymisenä. Liettyvässä maassa maahiukkaset liikkuvat veden mukana ja ojaan päätyessään vesi on sameaa. Vuosien kuluessa nämä hiukkaset löytyvät sakkana salaojien pohjalta ja lähivesistöstä. Hyvin toimivassa maassa on koko ruokamultakerroksen paksuinen vettä kestävä mururakenne.

NOPEA TESTAUS

Pellon tiivistymiä ja maan mururakenteen vedenkestoa voi testata nopeasti. Penetrometri on laite, joka kertoo miten tiivistä maa on ja missä syvyudessa pahimmat tiivistymät esiintyvät. Viljelyhistorialtaan

erilaisissa pelloissa tiivistymät esiintyvät eri syvyyksissä. Esimerkiksi myöhäinen kyntö märissä olosuhteissa tiivistää maan kyntökerroksen alapuolelta.

Yksipuolinen viljan tai perunan viljely tiivistää peltoa koko muokkauskerroksen osalta, koska pellon mururakenne heikkenee.

LIETTYMISHERKKYYS

Pellon pintaosassa mururakenteen heikentyminen näkyy pellon liettymis- ja kuorettumisherkkyytenä.

Toisaalta hyvälaatuinen vettä kestävä mururakenne parantaa kasvin ravinteiden ja veden saantia sekä helpottaa kasvin juuriston kasvua. Hyvärakenteisessa maassa kasvin juuret tunkeutuvat syvälle ja levittäytyvät laajalle.

HYVÄ MURURAKENNE

Multava, hyvä rakenteinen maa imee, läpäisee ja suodattaa vettä. Hyvä mururakenne ja multavuus lisää pellon veden ja ravinteiden varastointikykyä sekä vähentää kuivatusvesien ravinnekuormaa.

Pellon hyvä mururakenne saavutetaan syväjuurisilla kasveilla, orgaanisella lannoituksella sekä mahdollisimman pitkään jatkuvalla kasvipeitteellä. ♦

Artikkeli on Viisasta Vesiensuojelua-hanketta

TESTAA MAAN MURURAKENNE

Orgaanisen aineksen väheneminen pellossa heikentää pellon mururakennetta. Maan mururakenteen kestoa voi testata liottamalla maata vedessä. Mitä nopeammin kokkare maata liukene veteen niin sitä heikompi on maan mururakenne. Hyvälaatuiset murut maassa kestävä sadetta ja varastoivat kosteutta sekä ravinteita. Kuvan näytteet samalta lohkolta. Maalaji hienohieta. Vasemmalla hyvä rakenteinen maa, jossa on jatkuva syväjuurinen kasvipeite (kirkas vesi) sekä oikealla pitkään perunan viljelyssä ollut lohko (samea vesi).

Varautuja on selviytyjä!

Kaksi vuotta varautumista muuttuvissa olosuhteissa

Kysyimme 2022 eteläpohjalaisilta maatalousyrittäjiltä, miten he olivat varautuneet erilaisiin riskeihin.

Vastauksista nousi esiin tarve saada lisää tietoa mm. kyberturvallisuudesta, saastelaskeumiin ja taloudellisiin riskeihin varautumisesta esimerkiksi rahaliikenteen toimivuuden varmistamiseksi.

Keskusteluissa maatalousyrittäjien kanssa korostui myös huoli siitä, miten vedensaanti on varmistettu vesikatkon iskiessä. Maatalousyrittäjä on joutunut viime vuosina arvioimaan tuotannon riskejä ja uhkia eri mittakaavassa kuin aikaisemmin. Riskeihin varautuminen vahvistaa yrityksen kriisin- ja iskunkestävyyttä, sekä on tärkeä osa johtamista. Näihin riskeihin varautumiskeinoja olemme viimeiset pari vuotta jakaneet Maatilan varautuminen -hankkeen kautta.

VARAUTUMINEN ON VÄLTÄMÄTTÖMYYS

Menestyvän maatalousyrityksen on riskien kasvassa pakko ottaa varautumiskysymykset huomioon. On edullisempaa ja tehokkaampaa käyttää aikaa ja

panoksia ennakointiin ja varautumiseen kuin korjata toteutuneita riskejä.

Maatilan riskienhallinnan arviointityökalu -opas tarjoaa helpotusta itsenäiseen riskienhallintaan. Oppaassa käydään lävitse yrityksen henkilöstö- ja tuotannon riskien hallintaa, toiminnan ja ympäristön turvaamista ja paloturvallisuutta. Sen voit ladata käyttöön proagria.fi/ep/julkaisut

TALOUDELLISET RISKIT HALTUUN

Taloudelliseen varautumiseen liittyvät teemat ovat hyvin moninaisia. Näitä teemoja käsitellään muun muassa Lakeuden laidalta -podcastsarjassa. Laita luurit päähän ja kuuntele helpposelkoisesti kerrottu asiaa muun muassa avioehdosta, testamentista, edunvalvontavaltuuksista ja muista tärkeistä asiakirjoista. Podcastit ovat kuunneltavissa proagria.fi

Lakiasioissa varautuminen on tärkeää, sillä dokumentit tulee olla kunnossa ennen kuin kriisi on käsillä. Tärkeiden asiakirjojen lisäksi podcasteissa nostetaan esiin myös maatalousyrittäjän henkiset voi-

mavarat ja hyvinvointi. Tilan taloudellinen tilanne ja yrittäjän hyvinvointi ovat vahvasti yhteydessä. Yrittäjä on yrityksensä tärkein voimavara, jolloin itsestään huolehtiminen on kriittinen osa yrityksen toimintakyvyn ylläpitoa, joka heijastuu kaikkeen toimintaan. Maatalousyrittäjä voi saada apua voimavarojen hiipussa esimerkiksi Välitä viljelijästä -projektin kautta.

Vahinko ei tule kello kaulassa, joten varautumisteemoja kannattaa miettiä hyvissä ajoin. Helpompaa suunnitelmia on tehdä silloin, kun riskit eivät ole vielä toteutuneet.

Varautumisteemoissa voit olla yhteydessä Timo Pajulaan, timo.pajula@proagria.fi ♦

RONJA KUORIKOSKI

Maatilan varautuminen-hanke

Maitotilalla otettiin työn tehokkuusloikka

Arjen tarkempi suunnittelu toi ketteryyttä

Meri Kytölä ja Joel Latvala Jalasjärven Yli-Vallilta ovat sujuvoittaneet maitotilan arkea pohtimalla toimitapoja. Apuna työssä on ollut myös ProAgrian asiantuntija Sari Morri.

On ollut ilo huomata, kuinka asiakastiloillamme on istuttu alas arjen asioiden äärelle. Tiloilla saattaa olla toimintatapoja ja rutiineja, jotka eivät yrityksen senhetkiseen tilanteeseen enää istu. Kävimme haastattelemassa Meri Kytölää ja Joel Latvalaa Jalasjärven Yli-Vallilla. Selvitimme, kuinka tilalla on arjen paremmalla suunnittelulla saatu muun muassa lisää rauhaa työntekoon, enemmän aikaa ennakkointiin sekä aikaa itselle.

Meillä on nimellisesti kaksi yrittäjästä. Käytännössä toimimme yhtenä kokonaisuutena. Kirjanpito ja eläinrekisterit pidetään erillään, mutta kaikki muut toiminnot, kuten rehuntuotanto ja viljely, hoidetaan yhtenä yksikkönä, **Joel Latvala** kertoo.

Tilalla on kolme lypsyrobotia, noin 200 lypsylehmää ja 150 nuorkarjaa. Peltoalaa on yhteensä noin 280 hehtaaria, josta 150 hehtaaria on hyvässä kunnossa nurmiviljelyyn ja 70 hehtaaria viljalla.

– Osa pelloista on vasta raivattu ja vaatii vielä kunnostusta. Minä ja Meri olemme yrittäjiä ja teemme ison osan töistä. Merin vanhemmat ovat myös töissä tilalla. Lisäksi kesätyöntekijöitä on yleensä yksi tai kaksi. Merin sisarukset auttavat satunnaisesti, Joel sanoo.

RUTIINEJA TARKASTETTU HUOLELLA

Tilalla on istuttu alas ja mietitty porukalla tapoja tehdä työtä ja käyty läpi rutiineja. Mukana keskusteluissa on ollut myös Pro-Agrian asiantuntijoita.

– Suurin syy asioiden pohtimiselle oli se, että työkuorma oli epätasaisesti jaettu ja yksi henkilö teki liikaa töitä. Työajat olivat epäsäännölliset, mikä vaikutti työtehoon. Esimerkiksi oli tilanteita, joissa olisi tarvittu apua jonkun työn tekemiseen, mutta ketään muuta ei enää ollut navetassa, **Meri Kytölä** kertoo.

– Työajan käyttöön ei ollut rutiinia. Työt itsessään tehtiin kyllä rutiinilla, mutta kaikki muu luisti. Jotkut töistä, kuten kirjanpityt, viivästyivät pahasti. Tämä kaikki vaikutti myös työn mielekkyyteen ja jaksamiseen, Joel pohtii.

SUUNNITELMALLINEN ARKI

Tilalla on käytössä viikkosuunnitelma. Minkälainen se on miten ylläpidätte sitä?

– Kesällä Meri ja minä olemme suunnitelleet työviikon etukäteen ja ilmoitamme kesätyöntekijöille, Joel kertoo ja Meri jatkaa:

– Ja tiedotamme vanhemmilleni viikon aikatauluista, jotta he tietävät, milloin heitä tarvitaan. Jos heillä on jotain menoja, ne päivitetään suunnitelmaan. Kesällä aikataulut ovat hektisempiä, mutta kun tulee rauhallisempia jaksoja, pyrimme järjestämään vapaita, jotta kaikki saavat lepoa. Alkuvuodesta pidimme viikoittaisia palaveriteita, ja tähän käytäntöön palataan hyvin pian. Nyt kun meitä on neljä työntekijää, viikoittaiset palaverit ovat tärkeitä, jotta työt saadaan sujuvasti järjestettyä ja kaikki tietävät, mitä tehdä ja mitä on tekemättä.

MAANANTAINA SUUNNITELLAAN

Viikkosuunnitelmassa tilalla on yksinkertainen pohja, johon tehdään maanantain palaverissa tarvittavat muutokset ja täydennykset. Jos jollain on menoja, aikatauluja suunnitellaan menot huomioiden. Käytössä on myös WhatsApp-ryhmä, johon kirjaan muun muassa huomattuja korjattavia asioita.

– Maanantaisin palaverin lisäksi minulla ja Joelilla on kirjanpitopäivä. Tiistaina on pitkä päivä, jolloin tehdään eläinten parissa töitä, kuten kuivituksia ja eläinsiirtoja. Keski- ja keskiviikko on yleensä Joelilla ja minulla vapaapäiviä ja torstaina Marjolla ja Kailla. Viikkosuunnitelmassa pyritään vähintään yhteen vapaaseen iltaan per pariskunta, mutta lähes koko kevään meillä oli kaksi vapaapäivää. Kun pohja on olemassa, suunnittelu on helppoa ja nopeaa päivittää.

JAKSAMINEN ON PARANTUNUT

Suunnitelmallisuudella on ollut vaikutusta myös jaksamiseen.

– Kaikki näkivät viikkosuunnitelman lisäarvon ja halusivat olla heti alusta asti mukana. Työt oli helpompi sopia ja työtehtäviin keskittyminen parani. Ei tullut turhautumista, koska jokainen päivä alkoi selkeällä suunnitelmalla, mikä loi hyvän

mielen ja helpotti töiden tekemistä. Tämä motivoi ja vaikutti positiivisesti päivittäisiin tehtäviin. Yhteisen sähköisen kalenterin käyttöönotto on varmistanut, että sen jälkeen ei ole tullut yhtään päällekkäisiä sopimuksia, Meri taustoittaa.

NYT ON AIKAA AJATELLA

Arjen sujuvuus on antanut enemmän aikaa ajatteluun ja parantanut ennakkointia.

– Nyt on aikaa miettiä, miten asiat voisi tehdä järkevämmän, eikä tarvitse tehdä asioita moneen kertaan. Jos ajattelee kokonaisvaltaisesti perusrutiinien tekemistä meillä nyt, niin kyllä tehokkuus on parantunut merkittävästi, varmaan lähes 30 % verran. Kun aamun työt on sovittu etukäteen, päivä alkaa sujuvasti ja saadaan usein valmiiksi aikaisemmin. Iltaan tulee vapaa-aikaakin, pääsee nukkumaan ajoissa ja saa nukkua hyvin”.

Aiemmin ajatuksia pyöri päässä vielä nukkumaan mennessä ja tämä vaikutti yöuneen.

– Yhteinen suunnittelu ja tekeminen toimivat niin, että kehitysasioita nousee hyvin esiin ja niitä on myös helpompi lähteä hiomaan ja kokeilemaan. Kirjanpidot on myös saatu sujuvammiksi, kun se tehdään säännöllisesti viikoittain. Tämä vähentää paljon stressiä, ja kirjanpito on tosi nopeasti tehty, kun asioita ei ole hoidettavana kuin viikon ajalta. Näihin liittyvät muistettavat asiat ovat hyvin mielessä. Mielenrauhaa antaa myös tieto, että kaikki on hoidettu ajallaan, Meri sanoo ja kertoo yhteisten palaverien sujuvoittaneen tilan kommunikaatiossa. Hyvä keskusteluyhteys luo hyvää työilmapiiriä.

– Meillä kaikki voivat ilmaista mielipiteensä ja ajatuksensa, ja päätökset tehdään yhdessä. ♦

Sujuvoita tilasiarkea meidän kanssamme ja pyydä asiantuntija pohtimaan yrityksen käytäntöjä. Panostus näihin asioihin kannattaa.

SARI MORRI
Asiantuntija,
henkilöstöjohtaminen

Saimme Farmarissa palkita uskollisia tuotosseurantatilojamme. Osa tiloista on ollut tuotosseurannassa mukana jopa yli sata vuotta.

Tuotosseuranta kehittää maidontuotantoa

Kesällä palkitsimme eteläpohjalaisia tuotosseurantatiloja. Palkitut tilat olivat olleet tuotosseurannassa joko tasan viisikymmentä vuotta, tai yli 65 vuoden ajan, jotkut jopa sata vuotta.

Tilojen tekemä pitkäjänteinen kirjaamistyö on mahdollistanut maidontuotannon kehityksen ja laadun parantamisen.

TUOTOSSEURANNAN TULOKSET JA KEHITYS

Alueellamme oli tuotosseurannassa vuonna 2023 yhteensä 355 karjaa, joista 273 karjan tulokset olivat virallisia. Vaikka tuotosseurantakarjojen määrä on vähentynyt samassa tahdissa kuin alueen karjamäärä (8%/v), tuotannon tehostuminen näkyy selvästi.

Maakunnassa maidontuotanto on jatkanut vahvaa kehitystään haasteellisesta toimintaympäristöstä huoli-

matta. EKM-tuotos nousi viime vuonna 10 647 kiloon, mikä on 147 kiloa enemmän kuin edellisvuonna. Tämä on merkittävä saavutus, kun huomioidaan toimialan kohtaamat vaikeudet. Keskituotos nousi 105 kiloa ja oli nyt 10 011 kiloa. Myös maidon valkuais- ja rasvapitoisuudet nousivat hieman: valkuaispitoisuus oli 3,55 % (+0,02) ja rasvapitoisuus 4,37 % (+0,01).

Elossa olevien lehmien elinikäistuotos oli 23 219 kiloa, mikä on 681 kiloa enemmän kuin edellisvuonna. Vuonna 2023 poistettujen lehmien elinikäistuotos oli puolestaan 30 341 kiloa (+134). Maitotuotos elinpäivää kohden nousi 14,5 kiloon (+0,2), mikä on positiivinen merkki maitotuotannon tehokkuuden kasvusta.

Tuotosseuranta on ainoa kansainvälistä standardia noudattava maidontuotannon tiedonkeruujärjestelmä, jonka laskenta noudattaa samoja sääntöjä

kaikissa kansainvälisen kattojärjestön ICARin yli 60 jäsenmaassa. Eläin-, karja- ja maakohtaiset tulokset ovat näin vertailukelpoisia, mikä lisää järjestelmän luotettavuutta ja arvostusta. Tuloksia voidaan hyödyntää niin tilojen johtamisessa kuin erilaisissa asiantuntijapalveluissa ja tutkimuksissa.

LUOMUMAITOILAJEN TILANNE

Etelä-Pohjanmaa on säilyttänyt asemansa Suomen suurimpana luomumaitotilojen keskuksena. Alueella oli 21 luomumaitotilaa, joissa oli yhteensä 1883 lehmää ja keskilehmämäärä 89,7 lehmää per karja. Luomutilojen keskimääräinen EKM-tuotos oli 10 101 kiloa, ja keskituotos nousi 9 679 kiloon.

Luomutilat ovat kuitenkin kohdanneet merkittäviä haasteita. Luomutuet ovat laskeneet, mutta tuotantokustannukset eivät ole seuranneet perässä. Lisäksi uudet tukiehdot ovat

ohjanneet sekatiloja pois luomusta, mikä on heikentänyt luomutuotannon kannattavuutta. Eurooppalaisen luomusäätöjen kiristyksen, erityisesti eläinten lääkintään liittyen, ovat myös aiheuttaneet lisäpainetta tiloille.

Tuotosseurannan avulla kehitetään edelleenkin tilojen taloutta ja arkea, parannetaan maidon laatua, eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä eläinaineksen perinnöllistä tasoa. Maitotuotanto ja tuotosseuranta tulevat varmasti kehittymään edelleen, ja tuotosseurannan panokset ovat siinä ratkaisevassa asemassa. ♦

TIINA SOISALO
Toimialapäällikkö

MAIDONTUOTANNON TULEVAISUUS

Vaikka maitotilojen määrä jatkaa vähenemistään, Etelä-Pohjanmaalla on nähtävissä selkeä trendi kohti yhä suurempia ja tehokkaampia karjoja. Alueen keskilehmäluku oli 66,6, kun se edellisvuonna oli 63,5. Tämä on linjassa koko maan kehityksen kanssa, jossa keskilehmäluku nousi 58,7 lehmään (55,3 edellisvuonna).

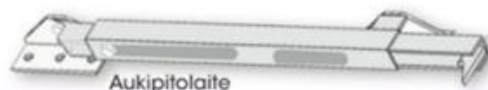
ProAgria

Etelä-Pohjanmaa

proagria.fi/ep

OVET JA IKKUNAT

Lehti-, pari-, taitto-, liuku-, liukupalo-ovet ja ikkunat.
Maatalouteen kuumasinkittynä.

Aukipitoaite

**VAHVA KOTIMAINEN,
KOTIMAISTA TYÖTÄ.**

MIEDON METALLI
Teräs- ja ikkunat

020 787 9650 • www.miedonmetalli.fi

Tiedä mitä syötät karjallesi

**OLIVATKOHAN
RAAKA-
AINENÄYTTEET
RIITTÄVÄN
EDUSTAVIA?,
POHTII JUHANI
PITKÄRANTA.**

Etelä-Pohjanmaalla nurmen 1-sato kehittyi nopeasti. Satoa korjattiinkin muita vuosia aikaisemmin. Monet tilat saivat rehut säilöön kesäkuun ensimmäisellä puoliskolla.

Raaka-aine- ja korjuuaikanäytteiden D-arvot olivat aikavälillä 6.6.-18.6. hyvin tasaisesti arvoissa 680-690, kunnes tämän jälkeen laskivat nopeasti. Raakavalkuainen samalta jaksolta oli keskimäärin 160, mutta siinä oli suurta vaihtelua. NDF oli keskimäärin 560 (Artturi nurmipalvelu 2024). Kuidun määrä oli tänä vuonna riittävä ja D-arvo maltillisempi kuin viime vuonna. Saimme elokuun puolivälissä jo kommentteja uudesta sadosta parilta tilalta.

KIVIRANNAN TILA

Kivirannan tilalla Ähtärissä 1-satoa saatiin määrältään hyvin, mutta valkuaista jäi puuttumaan. Rehu jäi melko märäk-

si, koska korjuuaikana satoi hieman joka päivä. Rehunäytteestä huomattiin, että raakavalkuainen oli alhaalla, mutta muut rehuarvot tavoitteissa. Syönti-indeksi oli erittäin hyvä.

- Uusi sato on ollut syötössä nyt noin kuukauden. Viime vuoden 1-sadolla päästiin noin 3 l parempaan keskimaitoon kuin nyt, kommentoivat **Vesa ja Anni Haarala**.

- Ilmojen viilettyä on tarkoitus ryhtyä sekoittamaan valkuaispitoista rehua sekaan toisesta sadosta. 3-sato on nyt tosi hyvin kasvussa. Luomussa se on valkuaispitoisinta, koska siinä on runsaasti apilaa mukana. Tavoitteena on yli 12 000 EKM-tuotos, kertovat Haaralat.

PITKÄRANNAN TILA

Pitkärannan tilalla Seinäjoella odotetaan ainakin yhtä hyvää satovuotta kuin viime vuonna. Vaikka 1-sato jäi pieneksi, oli se

laadultaan hyvää. 1-sadon korjuun ajoitus oli ennakoitua parempi, kun raaka-ainenäytteiden tuloksia verrattiin avatusta siilosta otettuun säilörehunäytteeseen.

- Avatusta siilosta otettu näyte oli paljon parempi kuin raaka-ainenäytteet. Olivatko raaka-ainenäytteet riittävän edustavia?, pohtii **Juhani Pitkäranta**.

- Kokoviljan osalta tuli hyvä sato ja keli-ikkuna sattui onnistumaan. Nurmisäilörehun osalta viime syksyn jäljet vaikeuttivat korjuunopeutta ja maakontaminaation riski oli olemassa. 2-sato oli suuri verrattuna niukkaan 1-satoon ja vielä 3-sadostakin tulee hyvä. ♦

RIITTA NISKALA
Kotieläintuotannon
asiantuntija

MUISTA SÄÄNNÖLLISYYS!

Tunnetko sinä omien rehujesi koostumuksen ja säilöntälaadun? Lähetä rehunäytteitä säännöllisesti. Varastot ovat nykyään suuria, joten rehun koostumus voi vaihdella paljonkin rintausten edetessä. Kivennäisten analysointi edes kerran vuodessa jokaisesta rehusäilöstä auttaa koostamaan kivennäisruokintaa tarkemmin. Erityisesti umpilehmien kivennäisten saanti on hyvä laskea tarkasti. Teetä labrassa myös tärkkelysanalyysi viljoista ja kokoviljasta. Rehujen mahdollisimman ajantasainen koostumustieto auttaa koostamaan rehuannoksen taloudellisesti ja tehokkaasti. Samalla pystytään minimoimaan aineenvaihduntasairausriskit.

Tehoja ja taloudellisuutta robottilypsyyn

AMS-tilalla menestys koostuu valtavalla tietomäärällä johtamisesta. Suurten linjojen koostettua dataa, esimerkiksi tuotosseurannan raportteja, voidaan hyödyntää tavoitteiden asetteluun ja seurantaan. Nippelitiedolla johtamista tarvitaan päivittäisten päätösten tueksi.

Robottilypsyssä kerättävän ja muodostuvan tiedon määrä on valtava. Vähemmälle huomiolle jää lypsyrobotin hienovaraisempi tiedon ja asetusten toimivuuden tulkinta. Robottilypsyn erikoisuus on, että valtavaan tietomäärään voi jopa turtua, jolloin käyttöön valikoituu vain pieni joukko arkipäiväisiä raportteja ja mittareita.

Hyväksi ja pääosin toimiviksi havaituilla työrotiineilla jatketaan vuosia ja ehkä jokin kriittisen raja-arvon ylittävä poikkeustilanne saa havahtumaan, että nyt voisivat olla asiat paremminkin. Ja jos automaattilypsykarjassa on haasteita, on reaaliaikaisella tiedolla aina myös inhimillinen kääntöpuolensa: tietomäärä voi olla ahdistavaa

ja luotaantyöntävääkin, kun mennään huonompaan päin.

TIRKISTELYTYÖKALU JA REALITYÄ

Robotin kautta saatava, vähemmän käytetty data on tirkistelytyökalu ja realityohjelma samassa paketissa!

Kuinka karjaan tulevat ensikot kekevat robottilypsyn, voisiko niiden tuotosta parantaa jotenkin? Miksi tuntuu, että aamukuuden aikaan lypsillä on ruuhkaa, vaikka rehua on kyllä ruokintapöydällä ympäri vuorokauden? Voisiko sähkönkulutuksessa pesupiikkeihin hyödyntää yön halvimmat tunnit? Vaikuttaako lehmien lypsykäynteihin houkutusruokinnan taulukoiden muutokset? Miten ruokinnanmuutos vaikutti alkulypsykauden

lehtiin?

TARKISTA ASETUKSET

Robottilypsyn reunaehtojen eli asetusten muokkaaminen ja toimivuuden tarkistaminen aika-ajoin on hyvin tärkeää. Taloudellisuus muodostuu pieninä puroina. Esimerkkeinä vaikkapa lehmien tasaisesta ja hyvin kehittyvästä rehuannoksen syönnistä ja lypsykäyntimäärästä, sopivasta houkutus- tai kioskirehuannoksesta, lypsyasetusten toimivuudesta robotin kapasiteettiin nähden ja hienosäätönä lehmän viettämisestä ajasta lypsyboksisissa.

Asetusmuutokset ja ruokinnan hienosäätö voivat näkyä tankkimaitomäärässä, työn säästönä tai kapasitee-

tin vapautumisena, jos onnistuneesti saadaan korjattua lypsykäyntien tasaisuutta, määrää, ruokintataulukoiden taloudellisuutta tai esimerkiksi soluttavien lehmien ongelmia. Pienistä asioista ja toiminnallisten haasteiden ratkaisuisista löytyy usein suuriakin avaimia robottilypsyn parempaan kannattavuuteen!

Ota yhteyttä, niin pohditaan yhdessä pieniä puroja ja havainnoidaan kokonaisuutta tuorein silmin! ♦

JENNA KARÉN
Kotieläintuotannon
asiantuntija

MAITOALAN HUIPPUSEMINAARI

Seinäjoki 30. – 31.10.2024

Kenelle: Maidontuottajille ja alan muille ammattilaisille

Ohjelmassa: Trevor DeVries, Liisa Pietola, Ann-Helena Hokkanen, Jyrki Niemi, maatilayrittäjiä ja muita huippunimiä..

Tavataan Seinäjoella! Viime vuonna tapahtuma myytiin loppuun, varaa paikkasi heti: proagria.fi/tapahtumat

ProAgria
Etelä-Pohjanmaa

Ihme – Framme –,
Maitotila 2030- ja
OmaRehu -hankkeet

Johtamalla menestystä

Muuttuvassa maailmassa menestyäkseen maitotilayrittäjä kykenee reagoimaan tulevaisuuden haasteisiin ja muutoksiin. Yrityskokonaisuuden johtaminen on hallinnassa ja pitkän tähtäimen visio ja tavoite olemissa. Niitä on hyvä päivittääkin toimintaympäristön muuttuessa. Ammatillinen osaaminen on myös tärkeässä roolissa menestyksen taustalla.

On kuitenkin hyvä muistaa, että maitotilan kokonaisuus on niin laaja, ettei kukaan pärjää siinä yksin. Tärkeää onkin luoda ympärilleen verkosto asiantuntijoita ja kollegoita, jotka auttavat luotsaamaan yritystä eteenpäin.

HAASTEITA JA MAHDOLLISUUKSIA

Markkina- ja hintariskien hallinta on olennainen osa yritystoimintaa. Riskien ymmärtämiseksi ja havaitsemiseksi on tarpeen tuntea, miten markkinat käyttäytyvät

ja hintariskit syntyvät. Yrittäjän vaikutusmahdollisuudet tuottaja- ja panoshintoihin ovat luonnollisesti vähäiset, mutta markkinoiden vaihteluun voi silti varautua ennakoita. Kun rahoitusasema on hyvä ja taloudelliset puskurit kunnossa, on muutostilanteiden kohtaaminen varmempaa.

Maitotilayrittäjän on hyvä ymmärtää myös elinkeinolle ulkopuolelta tulevia vaatimuksia ja odotuksia. Laidunnus, ulkoilu ja vasikoiden vierihoito ovat aiheita, jotka nousevat usein esille tämänhetkessä keskustelussa. Joskus tuo ulkopuolinen keskustelu voi olla negatiivista, jolloin tulee muistaa, mitä kaikkea annettavaa karjataloudella on yhteiskunnassa ja luonnon hyvinvoinnille.

JOHTAMISTA ARJESSA

Johtamista ei tapahdu vain talvikaudella tuvan pöydässä, vaan myös jokapäiväisessä arjessa. Yksi esimerkki tärkeästä

osa-alueesta maidontuotannossa on poikimisen ympärillä oleva siirtymäkausi. Tämän kriittisen ajanjakson olosuhteisiin ja hoitotoimenpiteisiin panostamalla vaikutetaan lehmän koko tuotokauden onnistumiseen ja siten myös yrityksen taloudelliseen tulokseen.

Pureudu kanssamme näihin aiheisiin Maitoalan huippuseminaarissa. Ohjelmassa on mielenkiintoisia puheenvuoroja, minimezzut ja yhteinen illallinen. ♦

Artikkeli on osa Maitotila 2030 ja Ihme-Framme -hankkeita

SINI KONTTAS
Kotieläintuotannon
asiantuntija

Työkaluja ympäristöperäisen salmonellatartuntariskin pienentämiseen

Syksyn saapuessa eläinten tartuntatautien riski kasvaa. Erityisesti salmonella on pelätty tauti, sillä se aiheuttaa lisäkustannuksia ja -työtä.

Syksyllä on hyvä aika ottaa teemaksi tautisuojaus. Ilmojen kylmetessä jyräjät hakeutuvat jälleen lämpimiin suojiin etsimään talviaikaista ravintoa. Toisaalta syyssateissa pihamaat muuttuvat helposti velliksi, jos tuotantopihaa ei ole kunnolla asfaltoitu tai muuten kunnolla perustettu ja veden kulkeutumista oikeisiin paikkoihin mietitty. Syksyn kostea ja viileä ilma elättävät helposti bakteereita ja viruksia, kun auringon UV-valon kuivattava ja taudinaiheuttajia heikentävä vaikutus vähenee. Eläimiä pannaan sisälle, ovia kiinni, ja eläinten käytettävissä olevat pinta-alat pienenevät. Tarttuvien tautien tautipaine huomaamatta suurenee silloin monesta suunnasta.

SALMONELLA LIENEE SE PELÄTYIN TAUTI sekä nauta- että sikatiloilla sen aiheuttamien kustannusten ja lisätyön takia. Nasevaan on tullut viimeisen vuoden aikaan uusi tilannekatsaus tyyppi, jonka nimi on ”Ympäristöperäinen salmonellariski”. Joko olet tehnyt sen omassa karjassasi terveydenhuoltoeläinlääkärisi

kanssa? Sitä kutsutaan toisella nimellä myös ”rehukävelyksi”, koska eläinten katsomisen sijaan pääpaino tässä on rehun käsittelytiloissa, laitteissa ja varastoissa. Ympäristöperäisen salmonellan torjunnassa tärkeintä on se, että rehut saadaan kaikissa vaiheissa pidettyä puhtaana ja hygieenisenä siihen asti, kunnes ne eläimen suun saavuttaa.

REHUKÄVELYSSÄ KIINNITETÄÄN PALJON HUOMIOTA haittaeläinten määrään ja torjuntaan sekä ympäristön siisteyteen rehuvarastoissa, rehunkäsittelylaitteissa ja ruokintapöydällä. Haittaeläimiä ovat jyräjät, linnut, hyönteiset ja muut luonnonvaraiset eläimet. Tärkeitä kohtia ovat esimerkiksi rehusiilojen suojaus peitteillä, verkoilla tai ovilla sekä haittaeläinten istuskelu- tai piilopaikkojen vähentäminen tuotantopihassa. Esimerkiksi kuivikkeiden, jäterehun ja raadon säilytyspaikka voivat houkutella haittaeläimiä puoleensa. Katsauksessa käydään läpi myös, onko tilalla risteäviä reittejä ruokinta- ja lannankäsittelyssä. Tauteja tilalla voivat levittää myös omat ja naapurin lem-

mikkieläimet. Käyttävätkö esimerkiksi kissat viljasiiloa vessana ja sen jälkeen vasikoiden heinähäkkiä makuupaikkana? Tänä vuonna Ruokaviraston mukaan kissoilla on todettu salmonellaa tavannomaista enemmän.

NAAPUREILLAKIN ON ISO MERKITYS. Onko naapurissa paikkoja, kuten kaatopaikkoja tai eläintiloja, jotka houkuttavat lintuja tai jyräjöitä ja joissa on paljon haittaeläimille syötävää? Toisen tonttia on vaikea laittaa kuntoon, mutta itse voi toimia esimerkkinä. Pikkuhiljaa hyvä leviää.

VIELÄ LAAJEMMIN TARTTUVIEN TAUTIEN ENNALTAEHKÄISYYN pureudutaan Biocheck-katsauksessa. Sen myös voi tehdä oman terveydenhuoltoeläinlääkärin kanssa. Katsauksessa ovat omat versiot sekä sika- että nautapuolelle ja naudoilla vielä omat versionsa lypsy-, emo-, vasikka- ja lihanautatilalle. Kysymyksen tarkoituksena on löytää riskipaikkoja, joissa voi tehdä parannuksia. ♦

Artikkeli on osa Maitotila 2030-hanketta

SEIJA PERASTO, ELL, MMM
ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Voit lähettää lisää kysymyksiä nautojen terveyteen liittyen osoitteeseen: seija.s.perasto@proagria.fi

KORKEALAATUISEMPI SATO
RAVINNERIKKAAT TUOTTEET
KESTÄVÄMMÄT KASVUSTOT
TERVEEMPI MAAPERÄ

nature based solutions

SUOMEN
NESTELANNOITE OY

suomennestelannoite.fi

Kotimaiset lannoitteet nopeasti suoraan tehtaastamme!

AGCO SUOMI

www.agcosuomi.fi

AGCO SUOMI OY Lieskatie 2, Hyllykallio, Seinäjoki

Varaosat- ja tarvikkeet: ma-pe 8.00-16.30

Juha Ahoketo 040 759 6095, juha.ahoketo@agcocorp.com
Tero Kuisma 040 522 5487, tero.kuisma@agcocorp.com
Mikko Seilo 040 715 6835, mikko.seilo@agcocorp.com

Konemyynti: ma-pe 8.00-16.00

Jussi Laitamäki 040 167 6930, jussi.laitamaki@agcocorp.com
Tuomo Mattila 0400 866 697, tuomo.mattila@agcocorp.com
Jarmo Tynilä 040 777 7975, jarmo.tynila@agcocorp.com

Huolto: 06 414 9299

Oleellinen osa Climate Farm Demo- hanketta ovat myös siihen kuuluvilla pilottitiloilla järjestettävät yleisölle avoimet demotapahtumat, jotka ovat kaikille avoimia. Isosaaren tilan ensimmäinen demotapahtuma järjestettiin alkusyksystä.

Climate Farm Demo

Hiilijalanjälkilaskelmat on nyt tehty pilottitiloille

Tänä vuonna jokaiselle Climate Farm Demo-pilottitilalle on tehty auditointi, joka on pitänyt sisällään hiilijalanjälkilaskelman. Auditoinnin pohjalta laaditaan parhaillaan toimenpidesuunnitelmia ilmastotoimista, joita tilat lähtevät hankkeessa toteuttamaan ja demonstroimaan. Yksi hankkeen tiloista on ylistarolainen **Esa Isosaaren** ja hänen vaimonsa viljanviljelyyn keskittynyt tila.

- Hiilijalanjälkilaskelman tekemiseksi tarvittavat tiedot olivat kohtuullisen helposti saatavilla. Sen suhteen ei ollut suurta vaivaa, ei ainakaan näin viljelijän näkökulmasta, Esa Isosaari kertoo.

Tilan hiilijalanjälkilaskelma osoitti, että hiilitasapainoon liittyvät asiat olivat jo lähtökohtaisesti hyvällä mallilla ennen hankkeeseen kuuluvien toimenpiteiden aloittamista. Ne muutokset, joita tilalla oli jo tehty viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana, mahdollistivat sen, että tila pystyi sitomaan kasvustoillaan ilmasta hiidioksidia maahan yli kaksi kertaa enemmän kuin mitä tilan tuotannosta aiheutuu päästöjä.

PAREMPIA TULOKSIA TULOSSA

Tulevienkin hiilitasapainoon liittyvien

laskelmien voi odottaa antavan vuosi vuodelta entistäkin parempia tuloksia Isosaarille. Pelloilla hyödynnettäviä käytäntöjä ovat muun muassa kerääjäkasvit, karjanlannan käyttäminen, kevennetty maanmuokkaus sekä syysviljojen ja syväjuuristen kasvien viljely. Energian säästötoimia on suunnitelmissa toteuttaa esimerkiksi viljankuivurin ohjauslogiikkaa muuttamalla ja parantamalla kuivaamorakennuksen eristystä eristemaalilla avulla.

- Kannattavuuteen liittyviä päätöksiä pitäisi aina tehdä sillä tavalla,

että mieltii asioita pitkällä tähtäimellä. Esimerkiksi kerääjäkasvien käytön hyötyjä ei välttämättä näe vielä vuoden tai kahden jälkeen, koska maan rakenne muuttuu hitaasti parempaan suuntaan, Isosaari toteaa.

PYÖRÄÄ EI OLE KEKSITYY

Isosaaren tilalla on jo nyt myönteisiä kokemuksia kuusivuotisesta hanketaipaleesta, johon tila on sitoutunut mukaan.

- Tässä ei tarvitse keksiä pyörää uudelleen, vaan joku on jo valmiiksi

testannut sen mitä tehdään. Tietoa on siis saatavilla ja hankkeenvetäjiksi nimetyt asiantuntijat auttavat toimenpiteiden suunnittelussa.

- Hankkeen aihepiiriin kuuluvat asiat, kuten ilmastotoimet, ovat ajankohtaisia ja tärkeitä. Mutta samaan aikaan näiden toimien pitäisi olla myös taloudellisesti järkeviä eli tuottaa kustannussäästöjä tai lisätä tuottavuutta, Isosaari sanoo.

- Climate Farm Demo- hanke tarjoaa hyvän mahdollisuuden oman maatalan kehittämiseen alan uusimman tiedon avulla. Tietomäärää hyödyntämällä voi sitten parantaa oman tilansa kannattavuutta, esimerkiksi satovarmuuden lisääntymisen kautta, perustelee Esa Isosaari heidän tilansa mukaan lähtemistä. ♦

Kirjoittaja Tomi-Pekka Hietamäki

 Euroopan unionin osarahjoittama
Climate Farm Demo -hanke

MIKÄ CLIMATE FARM DEMO?

- Vuonna 2022 käynnistetty kansainvälinen hanke, jonka tavoitteena on nopeuttaa ilmastoviisaiden käytäntöjen ja ratkaisujen käyttöönottoa maataloilla.
- Energian säästöön, viljelytekniikoiden kehittämiseen ja päästöjen vähentämiseen tähtäävillä toimenpiteillä pyritään siihen, että EU-alueen maataloussektori olisi kokonaan hiilineutraali vuoteen 2050 mennessä. Pilottitiloista enemmistö on Etelä-Pohjanmaalla.

HENNA LATVALA

Kysy lisää
henna.latvala@proagria.fi

POHDINTOJA KESÄN JÄLKEEN: PÄÄTÖKSENTEKOA EI PIDÄ ULKOISTAA

Maataloustuotanto on aina luonnon armoilla. Kasvukauden vaihtelevista sääoloista huolimatta on saatu kohtuullinen sato.

Alkukesän rehusato jäi monella tilalla odotettua pienemmäksi. Onneksi sateet kasvattivat toisen ja kolmannenkin nurmisadon, joten rehua on monella tilalla riittävästi. Säilörehun laadussa sen sijaan on hyvinkin paljon vaihtelua.

SEURAA HINTOJEN KEHITYSTÄ

Viljaa on päästy puimaan ennätysellisen aikaisin ja sato vaikuttaa kohtuulliselta, joskin viljan hentolitraino on paikoin kevyttä ja kasvustot ovat osin laossa. Aikainen puinti mahdollistaa syysviljojen kylvön entistä useammalle hehtaarille.

Maailmanmarkkinat määrittävät pitkälti tuotteiden hintakehityksen. Viljati-

lin suuruuteen vaikuttaa niin Ukrainan sota kuin USA:n sato-odotukset. Oman tuotantokustannuksen laskeminen tuo tietoa suunnittelun pohjaksi ratkaisujen tekemiseen. Tukipolitiikan pystyy ennakkoimaan muutaman vuoden eteenpäin, mutta markkinatilanteen ennustaminen on vaikeampaa.

Maito- ja lihatuotteiden hinnannuutokset Euroopassa ennakoivat kotimaan hintatasoa, joskin monesti viiveellä. Kotieläintilalla halvempi vilja parantaa kannattavuutta, jos tuotanto on ostoviljan tai ostoväkirehun varassa. Toivottavasti viljan halpeneminen näkyy ostorehujen hinnassa. Kannattaa seurata hinnan kehitystä.

MEIDÄN TILA 2034

Maatilan kehittäminen ja tulevaisuuden suunnittelu pitkällä tähtäimellä on yrittä-

jän päätöksenteon perustana. "Miltä meidän maatilayrityksemme näyttää 5 tai 10 vuoden päästä?" - on kysymys, joka olisi hyvä itse kunkin miettiä? Laajennetaan, muutetaan suuntaa, myydäänkö vai ostetaan lisää peltoa? Näitä monesti vaikeita kysymyksiä kannattaa pohtia ajoissa – jos vaan uskaltaa.

KUMPPANEITA TARVITAAN

Moni yrittäjä miettii, miten saadaan parannettua maatalouden kannattavuutta. Omalle työllekin kannattaa laskea hinta ja kaikkea ei tarvitse tehdä itse. Oikean tiedon hankintaan kannattaa satsata, jotta päätökset perustuvat faktoihin. Päätöksentekoa ei voi eikä kannata ulkoistaa.

Maatilojen vähentyessä yhteistyökumppanit ovat entistä kauempana. Jokainen meistä tarvitsee verkostoja ja

samanhenkistä keskustelukumppania, jonka kanssa voi jakaa sekä onnistumisia että pieleen menneitä asioita ja vääriä päätöksiä. Monesti ulkopuolinen asiantuntija on henkilö, jonka kanssa voi turvallisesti jakaa tilan asioita. ProAgria tarjoaa apua maatilayrittäjän arkeen. Olemme olemassa maaseutua, maatilayrittäjiä ja jäseniämme varten. Ole yhteydessä! ♦

ARJA TALVILAHTI
Liiketoimintapäällikkö

OSTETAAN ROMURAUTAA

Autoista romutustodistukset.
Myös muut jalometallit.
Maksu käteisellä.
Myös pienet rakennuspurkutyt.

JS Scrap Oy
puh. 040-2569253

TYÖVAATTEITA JA -KENKIÄ

LAATU SÄÄSTÄÄ LUONTOA

DIMEX

Maatalouteen sopivat työvaatteet koko perheelle verkkokaupastamme

www.pika-pesu.fi
PROAGRIA -jäsenalennus: valitse kassalla "lasku yritykselle"

jalas
by ejendals

Snickers
WORKWEAR

BLÅKLÄDER
WORKWEAR

HEJCO

Rela-TEX

TEGERA
by ejendals

FRISTADS

SEINÄJOEN
PIKA-PESU

(06) 420 9400 | info@pika-pesu.fi

Luotettavaa verkkokauppaa
yli 16 v. ajan

pika-pesu.fi

www.proagria.fi

MAITTAVAA REHUA TILAN OMISTA RAAKA-AINEISTA

Jauhamme viljat, pavut ja herneet. Sekoitamme mukaan tarvittaessa rypsirouheen, kivennäiset, vitamiinit ym. Tasainen seos nykyaikaisella kalustolla.

**POHJANMAAN
REHUJAUHATUS OY**
puh. 041 444 9374

Työllistäkö tilasi työvoimaa?

Tunnista sosiaalisen ehdollisuuden vaatimukset

Sosiaalinen ehdollisuus tarkoittaa sitä, että työntekijöiden työturvallisuuden ja työsuojelun laiminlyöminen voi johtaa viljelytöiden prosentileikkauksiin. Sosiaalisen ehdollisuuden vaatimus on vuoden 2025 alkaen uusi CAP:in ehdollisuuden vaatimus. Vaatimus koskee niitä viljelijöitä ja maatalousyrityksiä, joilla on työvoimaa.

Työnantajan velvoitteet eivät ole muuttumassa vaatimuksen myötä, mutta nyt on hyvä hetki pohtia, ovatko kaikki asiat juuri niin kuin pitääkin. Varaudu ehdollisuusvaatimukseen tarkistamalla, että maatilasi työsuojelliset asiat ovat kunnossa.

REKRYTOINTI JA PEREHDYTYS

Työntekijän rekrytointiin ja perehdyttämiseen on paneuduttava huolellisesti, samoin uusien työtehtävien ohjeistusten laatimiseen ja koneiden käyttöohjeisiin. Työtehokkuutta sekä työtehtävien tarkoituksenmukaisuutta voi pysähtyä pohtimaan myös jo vakiintuneessa tilanteessa: voisiko esimerkiksi SOP-työohjeista tai lean-ajattelusta olla hyötyä meille?

TYÖTERVEYSHUOLTO
Työterveyshuollon järjestäminen on tärkeää paitsi viljelijälle itselleen, mutta työnantajalle lakisääteinen velvoite, joka koskee kaikkia työntekijöitä kesätyöntekijöistä alkaen. Työterveyden tilakäyntien yhteydessä voidaan hyödyntää työterveysasioihin ja sosiaalisen ehdollisuuden neuvontaan perehtynyttä maatalouden asiantuntijaa, jolta saa näkemystä työhyvinvointi- ja työturvallisuusasioihin. Työnantajan vastuu huolehtia työ-

turvallisuudesta on hyvin laaja, joten työnantajana toimivan yrittäjän kannattaakin ehdottomasti käydä alalle räätälöity työturvallisuuskoulutus.

TYÖSOPIMUS

Työsopimukseen liittyvät asiat tulee sopia kirjallisesti osapuolten kesken, oli työsuhteen pituus mikä tahansa.

Työsopimus laaditaan ennen työsuhteen aloittamista, ja työnantajan on perehdyttävä työehtosopimuksen sisältöön. Työehtoihin ja työsuojelukseen liittyvissä asioissa viljelijää neuvoo Maaseudun työnantajaliitto.

PALO- JA PELASTUSUUNNITELMA

Kattavan suunnitelman laatiminen tai päivittäminen on hyvä työkalu moneen asiaan: riskikartoitusta voi hyödyntää työturvallisuuden kehittämiseen ja vaaranpaikkojen tunnis-

tamiseen, käyttöturvatiedotteita ja kemikaaliluetteloita suoraan tilan ja työntekijän tietokansioon. Koko dokumentista on apua myös vakuutusasiointiin.

Poikkeustilanneohjeita voidaan käyttää eläinten hyvinvointikorvauksessa vaadittavaan hyvinvointisuunnitelmaan. Tilakohtaiset riskien arvioinnin tulokset otetaan huomioon myös työterveyden toimintasuunnitelmaa laadittaessa. Muistakaa käydä tapaturma- ja hätätilanneohjeet aina läpi kaikkien tilalla työskentelevien kanssa. ♦

JENNA KARÉN
Kotieläintuotannon
asiantuntija

OVATKO NÄMÄ TILALLASI KUNNOSSA?

- Palo- ja pelastussuunnitelma riskinarviointineen on tehty ja ajantasainen. Sitä voidaan hyödyntää työturvallisuuden riskien kartoittamisessa ja kehittämisessä. Käyttöturvatiedotteet ja koko suunnitelma on työntekijöille perehdytetty ja nähtävillä.
- Työsuojelun toimintaohje on laadittu ja muutokset päivitetään ohjeeseen
- Työntekijä on perehdytetty huolellisesti työtehtäviinsä. Perehdyttämiseen kannattaa laatia myös kirjallisia ohjeita. Työntekijän on käytettävä työnantajan osoittamia henkilösuojaimia, turvalaitteita ja noudatettava työohjeita.
- Työterveyshuolto on järjestetty asianmukaisesti. Sen sopimukset, tarkastukset, työpaikkaselvityksen ja tapaturmavakuutuksen tiedot tulee olla työntekijöiden nähtävillä.
- Ensiapuvalmius on kunnossa: Huolehdi, että jokaisessa työvuorossa on ensiaputaitoinen. Työntekijälle on annettava ohjeet tapaturmien varalle.

Kannattavuutta tuottajaorganisaatiosta?

Tuottajaorganisaatio on työkalu, jota on Suomessa hyödynnetty varsin heikosti. Tuottajaorganisaatioksi hakeutuminen oli Suomessa pitkään rajoitettu vain muutamille toimialoille, eikä tätä hyödynnetty kuin hedelmä- ja vihannesalan toimijoiden keskuudessa. Vuodesta 2017 alkaen nimike on kuitenkin ollut mahdollista hakea kaikille maataloustuotteille, onhan maatalouden kannattavuusongelmat koskeneet laajasti maataloussektoria.

YHTEISTYÖTÄ TARVITAAN

Suomessa tuottajia on paljon, ja yhteistyön määrä on varsin vähäistä. Kauppa ja teollisuus haluavat suuria toimituseriä, sekä luotettavat toimitusketjut. Pienellä tuotantomäärällä ei näissä sopimusneuvotteluissa saada etulyöntiasemaa.

Suomessa tuottajanmarkkina on pieni, eikä Itämeri- vähennyksen vuoksi pienillä volyyymeilla kannata ryhtyä vientiin. Tuottajaorganisaatiot tarjoavat ratkaisun näihin haasteisiin keskittämällä usean tuottajan tuotannon ja mahdollistamalla pääsyn sellaisille markkinoille, joilla yksittäistä tuottajaa ei huomioitaisi, tai

ainakaan tuotannosta ei tarjottaisi riittävää korvausta.

PAREMPI MARKKINA-ASEMA

Tuottajaorganisaation ensisijainen tarkoitus on parantaa jäsentensä asemaa markkinoilla. Hyväksytyille tuottajaorganisaatioille annetaan merkittäviä poikkeuksia kilpailulainsäädännössä, minkä vuoksi niitä kutsutaankin usein laillisiksi kartelleiksi.

Tuottajaorganisaatio on aidosti tuottajien hallinnoima organisaatio, mikä on varmistettu säännöillä. Demokraattisen toiminnan varmistamiseksi yksittäisen tuottajan äänivalta tulee olla ehtojen mukaan alle 50 %. Myös muiden kuin tuottajajäsenten äänivaltaa on rajoitettu. Tällä pyritään estämään sisältäpäin tapahtuva toiminnan vesittäminen. ♦

 Euroopan unionin osarahoittama

ROOPE KURKI
Kasvituotannon asiantuntija

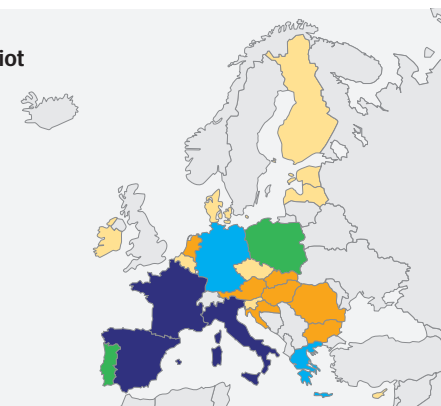

EU:N KÄDENJOJENNUS

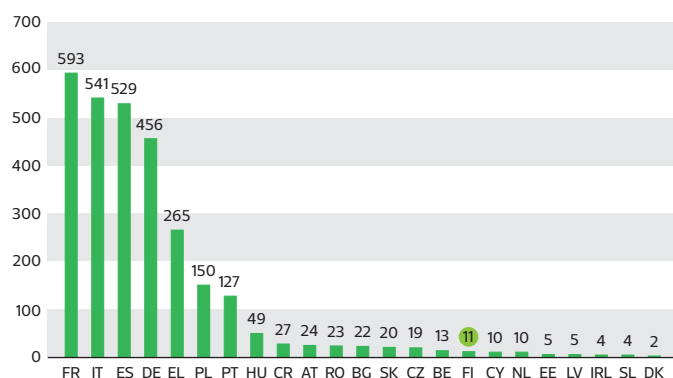
Tuottajaorganisaatiokonsepti on EU:n kädenjous viljelijöille. Toiminnan aloittaminen kuitenkin vaatii halua muuttaa markkina-asemaansa ja kykyä tehdä yhteistyötä. Perustaminen onnistuu jo viidellä yhteistyökkyisellä tuottajalla. Vaihtoehtoisesti pienempikin perustajaporukka riittää, jos yhteenlaskettu liikevaihto ylittää 500 000 €. Tuottajaorganisaatiollakaan pikavoittoja ei ole tiedossa, mutta se tuo jäsenen toimintaan vakautta ja turvaa, sekä mahdollistaa yhteistä riskienhallintaa.

Tuottajaorganisaatiot kpl 2023

- Yli 500
- 200-500
- 50-200
- 20-50
- 1-20

Tuottajaorganisaatioiden määrä EU-maissa (2023)

VILJELIJÄILLAT

Järjestämme Kannattavutta tuottajaorganisaatiosta viljelijäilloja Etelä-Pohjanmaalla:

- 8.9. Isokyrö
- 24.9. Kauhajoki
- 26.9. Tuuri
- 19.9. Kauhava
- 25.9. Alajärvi
- 1.10. Ilmajoki

Ilmoittaudu maksuttomiin tilaisuuksiin [proagria.fi/ep/tapahtumat/tilaisuuksissa yhteistyökumppanina MTK Etelä-Pohjanmaa](https://proagria.fi/ep/tapahtumat/tilaisuuksissa_yhteistyokumppanina_mtk_etela-pohjanmaa)

Maa- ja kotitalousnaisten tapahtumarikas kesä

Maakunnassamme järjestettiin Farmari maatalousnäyttely heinäkuun alussa ja olimme siellä vahvasti mukana. Farmari maatalousnäyttelyn näyttelypäällikkönä oli Etelä-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten

toiminnanjohtaja Kirsi Varila, joten tapahtuma näkyi meidän keskuksen arjessa runsaasti.

Talkoohenkeä löytyi tapahtumajärjestelyihin ja maa- ja kotitalousnaisten paikalliset yhdistykset olivat hienosti esillä. Meillä Maa- ja kotitalousnai-

silla oli myös osasto Arenassa, jossa piipahti piirroksia tekemässä taiteilija Miina Äkkijyrkkä. Valtakunnalliset vuoden maistuva maaseutu-yritykset palkittiin juhlavassa tilaisuudessa ja Etelä-Pohjanmaalla kunnianosoituksen sai Annin Marjatarha Kauhavalta.

Etelä-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten olivat näkyvästi esillä hankkeellaan Cities2030 ja värikäällä osastolla tuotiin tärkeää ruokakasvatusasiaa lapsille ja nuorille terveellisten välipalojen muodossa. Nuorta väkeä veti runsain mitoin paikalla sometähti Korpedictus. Huomiota saimme myös yllätysohjelmanumerolla, eli katulavan ohjelman päätteeksi joka päivä Etelä-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten järjestämä tanssinumero!

Kesä päättyi valtakunnalliseen Lähiruokapäivään, jonka avajaistilaisuuden järjesti Etelä-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten promoottorina kehittämisasiantuntija Terhi Välisalo. Tilaisuus pidettiin Kurikan Jalasjärvellä Lasten maatalousnäyttelyn yhteydessä. Avajaistapahtumassa oli ajankohtaisia puheenvuoroja ja mielenkiintoisia ohjelmanumeroja, sekä koettiin markkinatunnelmaa hienossa syysäässä. Jalasjärven Keskikylä täytti vieraista ja tärkeistä asiasta erityisesti lähiruuan ympärillä. Jalasjärven Keskikylä täytti tapahtumavieraista ja tärkeistä asiasta maatalouden sekä erityisesti lähiruuan ympärillä! ♦

Annin Marjatarha Kauhavalta palkittiin eteläpohjalaisena vuoden Maistuva maaseutu-yrityksenä Farmarissa. Yrittäjä Arja Raatikainen takarivissä toinen vasemmalta. Onnea kaikille palkituille!

KIRSI VARILA
toiminnanjohtaja

ETELÄ-POHJANMAAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN VUOSIKOKOUS

Paikka: Punaisen Tuvan Viinitila, Alajärvi

Aika: lauantai 26.10.2024 klo 9.30

Aloitamme kahvitarjoilulla ja valtakirjojen tarkastuksella klo 9.30 ja varsinainen kokous alkaa klo 10. Päätämme kokouksen lounastarjoiluun. Ilmoittautumiset 18.10. mennessä kotisivuillamme olevalla linkillä tai sähköpostilla kirsi.varila@maajakotitalousnaiset.fi.

Kokouksen jälkeen saamme kuulla yritysesittelyn Punaisen Tuvan Viinitilasta, sekä on mahdollisuus ostaa tilan tuotteita kotiin viemiseksi.

Tervetuloa!

VUODEN 2024 MAA- JA KOTITALOUSNAINEN

Jälleen on aika valita vuoden 2024 Maa- ja kotitalousnainen, joka palkitaan vuosikokouksessa. Voit ehdottaa omaa ehdokastasi perusteluineen kotisivuilta löytyvän lomakkeen kautta tai laittamalla ehdotuksesi sähköpostilla asta.asunmaa@maajakotitalousnaiset.fi. Tee ehdotuksesi 20.10. mennessä.

Ruokakursseja laidasta laitaan

Syksyn edetessä ja iltojen pimetessä on mukava järjestää yhteistä kivaa tekemistä, vaikka pikkujoulun ruokakurssin merkeissä. Ota yhteyttä Astaan ja mieltikää yhdessä juuri teidän yhdistyksellenne sopiva kurssi. Esimerkkeinä Värikästä syötävää kasviksista ja Syötävät joululahjat!

Ruoka- ja ravitsemusasiantuntija
Asta Asunmaa p. 040 592 9226
asta.asunmaa@maajakotitalousnaiset.fi

JOHTO JA TUKIPALVELUT

Honkala Henri, toimitusjohtaja	040 827 7100
Talvilahti Arja, liiketoimintapäällikkö, toimitusj. sij.	0400 168 489
Luikku Niko, liiketoimintapäällikkö	0400 297 245
Lenkkeri-Tamminen Miia, viestintäpäällikkö	0400 159 118
Honkola Tuttu, talous- ja henkilöstöpäällikkö	040 847 4096
Öhage Marita, hankepäällikkö	040 689 1060
Djupfors Elina, viestintäsihteeri, tapahtumat	043 824 7779
Stenudd-Turja Anna, jäsen- ja toimistosihiteeri	050 412 8191
Huovila Kaarina, asiantuntija, talous- ja palkkahallinto	050 378 1793
Ilonen Saija, asiantuntija, taloushallinto, osto- ja myyntireskontra	040 7035 035
Putula Hannu, IT-asiantuntija	040 510 5965

JOHTAMINEN, TALOUS- JA TILITOIMISTOPALVELUT

Ala-Luukko Kaija, toimialapäällikkö	040 832 3521
-------------------------------------	--------------

JOHTAMISPALVELUT

Morri Sari, asiantuntija, henkilöstöjohtaminen	043 826 8643
Pajula Timo, asiantuntija, johtaminen, talous	040 503 2650

OMISTAJANVAIHDOSPALVELUT

Jaatinen Henriikka, erityisasiantuntija, omistajanvaihdokset, LKV, kaupanvahvistaja	043 826 9463
---	--------------

TALOUSPALVELUT

Lehtonen Marleena, talousasiantuntija	050 307 6794
Lämsä Jarmo, talousasiantuntija	040 126 3481
Matinlauri Pirjo, talousasiantuntija	050 340 9825
Mäenpää Mika, talousasiantuntija	040 528 7922
Pietilä Mirva, talousasiantuntija	043 825 0524
Viitasalo Marjut, talousasiantuntija, nauta- ja lammastilat	040 353 0227
Samppala Pirjetta, talousasiantuntija	041730 3090

TILITOIMISTOPALVELUT

Ala-Piirto Jyri, taloushallinnon asiantuntija, Seinäjoki	050 410 7690
Akkala Pauliina, palkkahallinnon asiantuntija, Seinäjoki	0417313328
Hämäläinen Marianne, taloushallinnon asiantuntija, Alajärvi	041730 7808
Koivisto Marketta, taloushallinnon asiantuntija, Seinäjoki, Kauhajoki	050 434 7313
Kylmäluoma Anu, taloushallinnon asiantuntija, Kauhajoki, Seinäjoki	050 577 8669
Lehtinen Erja, taloushallinnon asiantuntija, Kauhajoki	043 827 2341
Luoma Marjut, taloushallinnon asiantuntija, Kauhava	041730 7809
Puska Sami, taloushallinnon asiantuntija, kannattavuuskirjanpito, Seinäjoki	041730 1684
Rajaniemi Heini, taloushallinnon asiantuntija, Seinäjoki	050 565 9252
Takala Sanna, taloushallinnon asiantuntija, Alajärvi	040 5542 669
Yli-Hukkala Seija, taloushallinnon asiantuntija, Seinäjoki	040 580 2258

MAA- JA KOTITALOUSNAISET

Varila Kirsi, toiminnanjohtaja	040 196 4434
Välisalo Terhi, kehittämissiantuntija, Ruokaprovinssi-asiat	0400 463 129
Asunmaa Asta, erityisasiantuntija, ruoka, kotitalous	040 592 9226

KASVINTUOTANTOPALVELUT

Toppari Juha-Matti, toimialapäällikkö	043 825 2806
• Alatalo Suvi, kasvintuotannon asiantuntija, luomu	041731 4864
• Ala-Saari Jussi, kasvintuotannon asiantuntija	050 432 2695
• Hongisto Saila, kasvintuotannon asiantuntija, luomu	0400 497516
• Kananoja Arja, valtakunnallinen huippuosaaja: nurmen kasvitaudit. Kasvintuotanto	040 507 0475
• Kesseli Antti, kasvintuotannon asiantuntija	050 465 8023
• Kivisaari Hannu, kasvintuotannon asiantuntija, nurmi	0400 798 580
• Koivusalo Päivi, kasvintuotannon asiantuntija	041730 7186
• Kuja-Luopa Juulia, kasvintuotannon asiantuntija, sikatilat	041730 6001
• Kurki Roope, kasvintuotannon asiantuntija	050 306 8959
• Kyntäjä Liisa, kasvintuotannon asiantuntija, peruna	041731 0926
• Latvala Henna, kasvintuotannon asiantuntija	050 479 3767
• Mäkelä Juha, kasvintuotannon asiantuntija	0400 267 535
• Mäkinen Jari, kasvintuotannon asiantuntija	040 510 2795
• Nummijoki-Lahti Heli, kasvintuotannon asiantuntija	043 826 6773
• Ohriluoma Saija, kasvintuotannon asiantuntija, peruna, luomu	041731 0507
• Perälä Perttu, kasvintuotannon asiantuntija	041730 1057
• Prusti Mikko, kasvintuotannon asiantuntija	041730 7185
• Talvitie Jenni, kasvintuotannon asiantuntija	050 568 1884
• Vallinovi Sari, erityisasiantuntija, kasvintuotanto, nurmi	0400 764 217
• Volanto Sanni, kasvintuotannon asiantuntija	050 4767 894

KOTIELÄINTUOTANTOPALVELUT

Soisalo Tiina, toimialapäällikkö	040 502 5590
Alanco-Ollqvist Milla, erityisasiantuntija, lammas- ja vuohituotanto	040 706 0558
Karén Jenna, kotieläintuotannon asiantuntija, maitotilat	043 827 2342
Kolppanen Miina-Maria, kotieläintuotannon asiantuntija, maitotila	041731 4626
Konttas Sini, erityisasiantuntija, lypsykarjan ruokinta	043 827 3580
Kujala Arja, kotieläintuotannon asiantuntija, maitotilat	040 759 8618
Kytölä Katriina, kotieläintuotannon asiantuntija, hankkeet	0417313772
• Mattila-Löppönen Kirsi, erityisasiantuntija, nautakarjan ruokinta	040 594 5745
• Mäntyharju Johanna, erityisasiantuntija, luomu, teknologia	040 512 1901
Niskala Riitta, kotieläintuotannon asiantuntija, maitotilat	050 447 4677
Paalijärvi Sofia, kotieläintuotannon asiantuntija, maitotilat	041731 4627
Paloneva Päivi, kotieläintuotannon asiantuntija, maitotilat	043 825 6327
Perasto Seija, terveydenhuoltoeläinlääkäri	043 824 8030
Rajala Anne, valtakunnallinen huippuosaaja: lypsykarjan seosruokinta	043 825 0522
Rintamäki Sanni, kotieläintuotannon asiantuntija, maitotilat	043 825 8508
Räisänen Inkeri, kotieläintuotannon asiantuntija	050 356 7126
Silén Anna, kotieläintuotannon asiantuntija, lammas- ja vuohituotanto	050 409 0375
• Sillanpää Sini, kotieläintuotannon asiantuntija, lammas- ja vuohituotanto	043 825 0526
• Tanner-Koopmans Urpu, erityisasiantuntija, emolehmatuotanto	040 184 8166
Tarsia Essi, erityisasiantuntija, luomumaidontuotanto	043 826 6769
• Yli-Rahnasto Auli, kotieläintuotannon asiantuntija, maitotilat, luomu	040 526 2467

• Teemme EU-tukihakemuksia

PROAGRIA ETELÄ-POHJANMAAN PALVELUPISTEET MAAKUNNASSA:

SEINÄJOKI Huhtalantie 2 (Elinkeinotalo), ma-pe 9-15 • ALAJÄRVI Kauppakatu 26, ma-ti 9-15 • KAUHAVA Kauppatie 115, ma-ti 9-15 • SUUPOHJA Teknologiapuisto 1, ma-pe 9-15 • TUURI Tuurintie 2, ma-ti 9-15 • Muuten sopimuksen mukaan • Sähköpostit ovat muotoa: etunimi.sukunimi@proagria.fi • www.proagria.fi/ep

STIHL®**- MOOTTORISAHAT - RAIVAUSSAHAT
- TURVAVARUSTEET**Pienkonehuolto ja varaosat kaikkiin yleisimpiin moottorisa-
ha- ja ruohonleikkurimerkkeihin. Valtuutettu huolto Stihl,
Viking, Husqvarna, Jonsered, Partner, Stiga, Klippo,
B&S, Echo, Cub Cadet, MTD, Honda, McCulloch ym.**Pitkis-Kone Oy**Av. ark. 8-17, la 10-13, Nurmontie 116, 60510 Seinäjoki • MYYNTI • PALVELU
Puh. 020 735 2777 www.pitkiskone.fi • HUOLTO

PELTIVERSTAS

- Ilmanvaihtotyöt, huollot, tarvikkeet, suodattimet
- Erikoispelti- ja muut metallityöt
- Eristuspeltityöt
- Rakennuspeltityöt
- Varastossa laaja valikoima peltivaihtoehtoja ja ilmanvaihtotarvikkeita
- Katto- ja seinäpellit

Riku Riihimaa, 044 066 1093
Petri Ponsiluoma, 040 749 7318
 Hallikatu 6, Kurikka | peltiverstas.com

VUOKRATTAVANA

Lämmintä hallitilaa 340 m². Hallikorkeus 4-5 m.
 Kausitilavuokrausta; veneet, autot, pyörät ym.
Ota yhteyttä Riku Riihimaa

- POHJATUTKIMUKSET
- MAANRAKENNUSTÖIDEN SUUNNITTELU
- VIHERSUUNNITTELU

OTA YHTEYTTÄ:
www.aluetaito.fi
 0408383281

Tieteestä TIETOA

**Ilmainen kuljetus
10.9.24-7.1.25!**Järjestetty viljavuusnäytteiden
kuljetus noin 100 keräily-
paikasta! Keräilypisteet
www.hortilab.fi**MEILTÄ!**Ympäristösitoutumisen
laaja maa-analyysi!**SUOMALAINEN
LUOTETTAVA PALVELU!****Hortilab AB OY**Oy Hortilab Ab, Vasavägen 41, 64200 NÄRPIÖ
© 06-347 4250 • hortilab@hortilab.fi • www.hortilab.fiKatso pätevyyssalue www.finas.fi**Maveplan**

PELTOJEN VESITALOUS KUNTOON LUOTETTAVASTI

› HYÖDYNNÄ SALAOJITUKSEN KOHONNUT INVESTOINTITUKI NYT!

**Maveplan tarjoaa peltojen laadukkaat kuivatus-
suunnitelmat. Teemme tilakohtaiset sekä useita tiloja
käsittävät kuivatusratkaisut.**

> Salaojasuunnitelmat Kokeneet salaojasuunnittelijamme tekevät salaojasuunnitelmat tilan
tarpeisiin sopivaksi.**> Salaojakartat mobiililaitteisiin**

Oijen paikantaminen helpottuu ja kartat kulkevat mukanasi kännykässä

> Valtaoja- ja putkitussuunnitelmat

Valtaojien kunnostushankkeiden suunnittelu ja putkitussuunnitelmat.

Ota yhteyttä lähimpään asiantuntijaan, me palvelemme.

- › Laakso Juha 040 526 4930
- › Ylikantola Juha 043 825 8510
- › Pyyluoma Jarkko 043 827 3585
- › Keltto Markku 040 730 9820

Pohjustamme unelmia

www.maveplan.fi